

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
21. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA PEHOTA**

ZAKLJUČNA NALOGA

**OBVEŠČEVALNA PRIPRAVA BOJIŠČA ZA BOJNO UPORABO ENOT
NA GORSKEM ZEMLJIŠČU**

Kandidat - slušatelj: desetnik Zoran Tratnik

Mentor: major Bojan Horvat

Maribor, avgust 2010

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
Slovenska vojska
Poveljstvo za doktrino, razvoj,
izobraževanje in usposabljanje
Šola za častnike

Številka:

Datum:

ZAKLJUČNA NALOGA

OBVEŠČEVALNA PRIPRAVA BOJIŠČA ZA BOJNO UPORABO ENOT NA GORSKEM ZEMLJIŠČU

Kandidat - slušatelj: desetnik Zoran Tratnik

Mentor: major Bojan Horvat

Maribor, avgust 2010

POVZETEK

Gorski svet je zaradi svojih lastnosti težavno zemljišče za izvajanje bojnega delovanja, pa naj si bo to napad ali pa obramba. Zaradi reliefne strukture je mobilnost vozil omejena zgolj na alpske doline, povečini pa je edina možnost premikanja enot po gorskih poteh, torej brez vozil. Izrazit vpliv na bojno delovanje enot lahko predstavljajo tudi vremenske (sneg, mraz, veter,...), ki pogojujejo način bojevanja na tovrstnem zemljišču. Težavnost bojiščnega prostora v gorskem svetu narekuje pridobivanje čim več podatkov ter informacij o zemljišču in vremenu, saj lahko le na podlagi obsega in celovitosti tovrstnih informacij izdelamo ustrezno taktiko za delovanje (npr. čete) ter si na ta način pridobimo prednost pred nasprotnikom. V tem kontekstu ima celovita in kontinuirana obveščevalna priprava bojišča izrazito pomembno vlogo za sprejem ustrezne odločitve poveljnika za delovanje enote v pogojih omejene mobilnosti, omejenega manevra in drugih omejujočih dejavnikov, ki jih predstavlja gorsko zemljišče.

KLJUČNE BESEDE: obveščevalna priprava bojišča, defenzivno delovanje, gorsko bojevanje, analiza zemljišča

SUMMARY

Due to its characteristics mountain terrain makes a difficult land for practicing combat activity, whether we talk about the attack or the defence. The movement of vehicles is limited to Alpine valleys because of the relief structure. Most of the time the only option for the units to move are mountain paths (on foot). The weather also has a big influence on mountain warfare, it makes it difficult for the units to function (snow, cold, wind ...). Because of the difficulty of the terrain in the mountains it is necessary to obtain as many data and information about the land as possible. The obtained information is essential in planning a proper strategy for the functioning (of the company). In this way we gain an advantage over the enemy. The intelligence preparation of the battlefield plays an important role here where up-to-date and accurate data and information have to compensate for the limited maneuver, limited mobility of the units and all aggravative factors that the mountain terrain presents.

KEYWORDS: intelligence preparation of the battlefield, defensive activity, mountain warfare, terrain analysis

KAZALO

POVZETEK.....	ii
SUMMARY.....	iii
1 UVOD.....	1
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE.....	2
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE.....	2
1.3 METODA DELA.....	2
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE.....	2
2 PRIMER GORSKEGA BOJEVANJA IZ ZGODOVINE: SOŠKA FRONTA.....	4
2.1 SILE IN ZMOGLJIVOSTI, KI SO BILE ANGAŽIRANE NA SOŠKI FRONTI.....	4
2.2 DVANAJSTA SOŠKA BITKA: PREBOJ PRI KOBARIDU.....	5
2.3 TEMELJNE ZNAČILNOSTI BOJEVANJA NA SOŠKI FRONTI (V POSOČJU).....	6
3 ZNAČILNOSTI BOJNEGA DELOVANJA NA GORSKEM ZEMLJIŠČU.....	7
3.1 OFENZIVNO DELOVANJE.....	7
3.2 DEFENZIVNO DELOVANJE.....	7
3.3 OBLIKE OBRAMBE.....	8
3.3.1 Linijska obramba.....	8
3.3.2 Obramba po globini.....	9
3.3.3 Odporne točke.....	9
3.3.4 Obramba na zadnjem pobočju.....	9
3.4 VRSTE OBRAMBE.....	10
3.4.1 Premična obramba.....	10
3.4.2 Obramba območja.....	10
3.4.3 Zadrževanje.....	10
4 OBVEŠČEVALNA PRIPRAVA BOJIŠČA – OPB.....	12
4.1 OPREDELITEV BOJIŠČA.....	12
4.2 ANALIZA UČINKOV BOJIŠČA.....	13
4.2.1 Analiza zemljišča.....	13
4.2.2 Analiza vremena.....	16

4.3	OCENA NASPROTNIKA.....	17
4.4	VARIANTE DELOVANJA (VD) NASPROTNIKA.....	17
5	ANALIZA IZBRANE SMERI: LJUBELJ – TRŽIČ – BISTRICA PRI TRŽIČU	19
5.1	DEFINIRANJE BOJIŠČA (splošne značilnosti).....	19
5.1.1	Geografsko – topografske značilnosti območja.....	19
5.2	ANALIZA UČINKOV BOJIŠČA.....	21
5.2.1	Analiza zemljišča	21
5.2.1.1	Opazovanje in območje ognjenega delovanja.....	21
5.2.1.2	Kritje in maska	22
5.2.1.3	Ovire.....	22
5.2.1.4	Ključno zemljišče	23
5.2.1.5	Smeri dostopa.....	23
5.2.1.6	Učinki zemljišča na izvedbo vojaških operacij	24
5.2.2	Analiza vremena	25
5.3	OCENA NASPROTNIKA.....	26
5.4	VARIANTE DELOVANJA NASPROTNIKA.....	27
6	PRIMER POSTAVITVE OBRAMBE NAŠIH ENOT NA IZBRANI SMERI	29
7	SKLEP.....	31
	LITERATURA.....	33
	VIRI.....	33
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	34
	PRILOGE	35
	Priloga 1: Zemljevid izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču	36
	Priloga 2: Ortofoto posnetek izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču	37
	Priloga 3: Reliefni pogled izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču.....	38
	IZJAVA O AVTORSTVU.....	39

1 UVOD

Gorski svet je na prvi pogled zaradi nedostopnosti in nenaseljenosti nepomemben in nezanimiv za vojaške operacije. V zgodovini je prevladovalo mnenje, da so gore že sama po sebi dovolj velika ovira in jih zato ni treba braniti. Izkušnje so pokazale, da temu ni tako. Skozi zgodovino vse do danes potekajo spopadi v gorah do višine 5000 m, skoraj na vseh celinah, in Slovenija pri tem ni izjema. Leta 1917 je bila v zgornjem Posočju največja bitka v zgodovini na našem ozemlju in ena največjih v zgodovini gorskih bitk. To je bila znamenita 12. soška ofenziva, znana kot preboj pri Kobaridu. V 2. svetovni vojni je bila ena od največjih bitk v visokogorju spopad Gradnikove brigade na Krmu leta 1943 ter Gregorčičeve brigade na Rdečem robu avgusta 1944. V vojni za samostojno Slovenijo leta 1991 so bojne dejavnosti potekale na goratem zemljišču predvsem na območjih mejnih prehodov (Jezersko, Ljubelj, Korensko sedlo, Robič).

Gorsko okolje je eno najzahtevnejših za bojevanje, za tovrstno okolje je potrebna velika izkušnost ter strokovnost. Na podlagi izkušenj se je tako razvila taktika bojevanja v gorskem svetu, predvsem zaradi večjega vpliva zemljišča, vremena in časa na uporabo enot. Izkušnje iz številnih vojn so pokazale, da je bojevanje v gorah velikokrat zelo brutalno, saj sta teren in vremenski vplivi še dodatna vzroka za poškodovane in mrtve. Vojaki so izpostavljeni objektivnim nevarnostim, še preden so v stiku z nasprotnikom, te dodatne nevarnosti pa jih spremljajo tudi med bojem.

Z ozirom na to, da je Slovenija gorata in hribovita država moramo pri načrtovanju obrambe upoštevati vse zgoraj naštetе dejavnike zemljišča, kar pomeni, da je ključnega pomena poznavanje lastnosti tovrstnega zemljišča v vseh letnih časih. Zagotavljanje celovite informacije o območju, za katerega načrtujemo bojno delovanje, nam lahko nudi odločilno prednost pred sovražnikom. Še posebej za gorski svet velja, da si je potrebno zagotoviti čim več informacij tako o sovražniku kot območju, na katerem naj bi bojno delovali, saj je bojevanje na takšnem terenu eno izmed najtežjih in najzahtevnejših. V gorskem svetu je dobra obveščevalna priprava bojišča še posebej pomembna, saj je zaradi specifičnosti bojevanja, veliko težje odpraviti posledice napačnih odločitev kot na ravninskem zemljišču ali v urbanih predelih, kjer zemljišče in vreme nimata tolikšnega vpliva na bojno delovanje.

Tema te naloge je prikazati, kako pomembna je zagotovitev informacij o zemljišču, na katerem bodo naše enote delovale. Razsežnost informacij mora biti velika, saj potrebujejo enote za svoje delovanje tako informacije o nasprotniku kot o terenskih in vremenskih značilnostih območja, na katerem bodo delovale. Pridobivanje in analizo tovrstnih podatkov zagotavlja proces obveščevalne priprave bojišča (OPB), ki predstavlja kontinuiran in sistematičen proces analiziranja sovražnika in dejavnikov okolja v specifičnem geografskem območju. V tem kontekstu podpira poveljnika v procesu sprejema odločitve za bojno delovanje. Pravilno uporabljena OPB omogoča poveljniku, da selektivno uporabi in maksimalno izkoristi razpoložljivo bojno moč na kritičnih točkah, v času in prostoru, z ugotovitvijo verjetnih sovražnikovih variant uporabe sil, z opisom okolja v katerem operira naša enota ter vplivov okolja na enoto.

V tej nalogi se bom osredotočil predvsem na gorsko zemljišče, kar pomeni, da bom podal podatke o značilnostih zemljišča, podnebnih in vremenskih značilnostih, demografski strukturi ter infrastrukturi določenega območja, ipd. Z uporabo obveščevalne priprave bojišča pa bom prikazal, kako se te podatke (in informacije) smiselno uvrsti v širši kontekst, ki služi enotam kot neka podatkovna baza, ki podpira poveljnika v procesu odločanja.

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

Gorski svet je s svojimi značilnostmi še posebej težavno okolje za bojevanje, saj na enote v gorah ter hribih poleg groženj s strani sovražnika močno vplivajo tudi vremenski pojavi, od neviht s strelami, snežnih zemetov pa vse do plazov, nizkih temperatur, pomankanja vode ipd. Poleg tega je mobilnost v takšnem svetu močno omejena in povečini omogoča le premike brez vozil, torej peš. Prav zaradi vseh teh dejavnikov je še posebej pomembno, da imajo enote, ki na takšnem zemljišču delujejo, čim več informacij tako o sovražniku, kot o vremenskih vplivih, da bi s tem v čim večji meri zmanjšale objektivne dejavnike nevarnosti, ki prežijo nanje na gorskem zemljišču. Na tem mestu se pokaže pomen obveščevalne priprave bojišča (OPB), saj prav z njo zagotovimo našim enotam čim več informacij, ki jih le-te potrebujejo za učinkovito delovanje na gorskem bojišču.

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen te naloge je prikazati splošne značilnosti bojevanja v gorah ter značilnosti zbiranja informacij o bojišču ter sovražniku, na podlagi teh splošnih dejstev pa izdelati obveščevalno pripravo bojišča za določeno izbrano smer. Glavni cilj naloge je prikazati pomen obveščevalne priprave bojišča za bojno uporabo enot na gorskem zemljišču ter analizirati naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Izbrana smer na gorskem zemljišču omogoča enoti ranga čete učinkovito postavitve obrambe pred prodiranjem sovražnika iz smeri Ljubelj – Trzič – Bistrica pri Trziču.

Hipoteza 2: Gorsko zemljišče nudi tako prednosti kot slabosti pri delovanju enote ranga čete.

Hipoteza 3: Gorski svet omejuje manever ter mobilnost enot izven obstoječih komunikacij.

1.3 METODA DELA

Pri izdelavi naloge bom uporabil deskriptivno metodo (predvsem na začetku), saj je z njo najlažje razložiti pomen določenih pojmov, prav tako pa je ta metoda učinkovita pri opisovanju določenih dogodkov, tez ali razmišljanj.

Pri opisovanju primera delovanja enot na Soški fronti bom uporabil zgodovinsko metodo, saj je potrebno za razlago te teme uporabiti predvsem starejše vire.

Pri analiziranju izbrane smeri na gorskem zemljišču, natančneje pri izdelavi obveščevalne priprave bojišča, bom upošteval osnovne značilnosti znanstvene deskripcije, kar pomeni, da bom zbiral ter urejal obstoječe podatke ter jih ustrezno interpretiral ter vključil v kontekst. V tem delu bom uporabil tudi informacije pridobljene iz intervjuja, ki ga bom osebno opravil.

Podatke za zaključni del naloge pa bom zbral s pomočjo različnih pisnih virov ter z metodo deskripcije.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

Naslov naloge je *Obveščevalna priprava bojišča za bojno uporabo enot na gorskem zemljišču*. Namen te naloge je preučiti, kateri so dejavniki bojišča, ki vplivajo na uporabo enot v gorskem svetu in kako ti dejavniki vplivajo na taktiko gibanja enote (ranga čete).

Struktura naloge bo takšna, da bo prehajala od splošnega h konkretnemu. To pomeni, da bom na začetku naloge posvetil kot nek širši uvod v nalogo poglavje o bojnem razporedu in delovanju enot na Soški fronti, kar bom v zaključnem delu uporabil kot primerjavo z bojnim razporedom enote v obrambi (ranga čete) na podobnem zemljišču (gorsko zemljišče) danes.

Uvodnemu delu bosta sledili dve poglavji, v katerih bom na splošno opisal značilnosti bojevanja na gorskem zemljišču ter pomen procesa obveščevalne priprave bojišča za pripravo enot na bojišču. Ti dve poglavji sta namenjeni razlagi načel uporabe enot v gorah, s poudarkom na defenzivnem bojnem delovanju, ter razlagi procesa OPB. Vsebina teh poglavij je v funkciji podpore osrednjemu delu naloge.

V osrednjem delu naloge bom analiziral izbrano smer **Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču**, kar pomeni, da bom izdelal obveščevalno pripravo bojišča za izbrano smer.

V poglavju *Primer postavitve obrambe naših enot na izbrani smeri* bom na primeru bojne situacije na izbranem zemljišču (obramba izbrane smeri na ravni čete) implementiral podatke zbrane s procesom OPB v to situacijo in skušal ugotoviti, kako bi ta enota (četa) na tem območju delovala.

V zaključku bom povzel obveščevalno pripravo bojišča za izbrano smer, ocenil, kateri dejavniki dajejo prednost napadalcu in kateri silam, ki izvajajo obrambo ter navedel nekaj svojih razmišljanj o tej tematiki.

2 PRIMER GORSKEGA BOJEVANJA IZ ZGODOVINE: SOŠKA FRONTA

Soška fronta je bila del bojišča, ki je v prvi svetovni vojni med italijansko in avstro-ogrsko vojsko potekalo od Rombona do Tržaškega zaliva v skupni dolžini nad 90 km v zahodnem slovenskem visokogorskem svetu, v dolini reke Soče in na kraških planotah. Avstrijska obrambna linija je potekala iz Rombona (2208 m) proti Bovški kotlini na Ravelnik (519 m), se na levem bregu Soče povzpela na Javoršček (1557 m), od tu pa preko Lipnika (1867 m), Vršiča (1897 m) in Vrat (1938 m) povzpela na Krn (2244 m). S Krna se je fronta spustila na Mrzli vrh (1359 m) in Vodil vrh (1053 m), mimo Kozlovega roba (426 m) do Soče pri Doljah. Tu je bojna črta prekoračila reko in šla čez Mengore (453 m), Cvetje (kota 588) do Sela, kjer se je ponovno dotaknila Soče, oblikovala t.i. Tolminsko mostišče na desnem bregu Soče, ki je varovalo kolodvor pri Sv. Luciji in operativne poti do Ljubljanske kotline. Bojno linijo je vse od Sabotina (609 m) predstavljal levi breg Soče. Tu je fronta še zadnjič prestopila na njen desni breg in se oprla na obrambne stebre Gorice – Goriško mostišče. Mostišče naj bi varovalo Gorico in preprečevalo napadalčevo prodiranje v Vipavsko dolino. Med mostiščema je bila avstrijska obrambna črta po Banjški planoti, do morja pa naj bi nasprotnikovo vojsko ustavljala frontna linija, ki je potekala od vznožja Kraške planote na levem bregu Soče. Zahodno od izliva reke Timav v morje se je soška fronta končala (glej Svoljšak, 1994, str. 15).

Fronta je bila prizorišče največjega spopada na gorskem območju v celotni zgodovini človeštva in največji spopad na Slovenskem sploh. Soška fronta je bila zaradi neugodnega terena ena najtežjih bitk v prvi svetovni vojni. Na Krasu, kjer je primanjkovalo vode so vojaki pili celo lastni urin.

Prvi boji ob Soči so se začeli že zvečer 23. maja 1915. Italijani so imeli dve armadi. Prva je bila postavljena od Kanina do Ločnika, sestavljena je bila iz 122 bataljonov pehote, 33 eskadronov konjenice in 147 baterij topov 2. armade. Druga je bila postavljena od Ločnika do Jadranskega morja, vsebovala je 51 bataljonov pehote, 77 eskadronov konjenice in 35 baterij topov 3. armade. Avstro-ogrsko vojska je imela takrat tam le 45 bataljonov, 5 eskadrilj konjenice in 35 baterij topov. Ostale čete so šele prihajale. Avstro-ogrsko vojska se je brez boja umaknila na črto Rombon-Bovec-Tolmin-Sabotin-Gorica-Devin. Tam je čakala Italijane in okrepitve. Italijani so prodirali počasi in previdno, nadaljnji boji pa so se nadaljevali v dvanajstih soških bitkah.

2.1 SILE IN ZMOGLJIVOSTI, KI SO BILE ANGAŽIRANE NA SOŠKI FRONTI

Avstro – ogrska vojska

Pred vojno je štela avstro-ogrsko armada 36.000 častnikov in 414.000 podčastnikov in vojakov, organiziranih v 16 vojaško-teritorialnih korpusnih območjih. Ob mobilizaciji na začetku vojne so vpoklicali 2.846.000 rezervistov in 54.000 rezervnih častnikov, tako da se je armada povečala na 3.350.000 mož, od tega jih je bilo pod orožjem nekaj več kot dva milijona. V začetku leta 1916 je armada štela 70.000 častnikov in 2.500.000 podčastnikov ter vojakov. Do konca vojne je v njej služilo skupaj skoraj 8.000.000 ljudi (Soška fronta 1915–1918, 2004, <http://www.ir17.8m.com/seminarska/uvod.html>, pridobljeno 15.07.2010)

Ob izbruhu vojne so bili za gorsko bojevanje opremljeni in izurjeni trije polki tirolskih deželnih strelcev ter celovski 4. in ljubljanski 27. domobranski pehotni polk, ki sta bila leta 1914 preimenovana v 1. in 2. gorski strelski polk. V skupni vojski ni bilo posebej izurjenih enot za

gorsko bojevanje. Gorske brigade, do vojne so jih ustanovili štirinajst, so bile sestavljene iz poveljstva, petih samostojnih pehotnih bataljonov, obmejne lovske čete, voda konjenice, dveh baterij gorskega topništva, gorskega telegrafskega oddelka, gorskega brigadnega sanitetnega oddelka, gorske kolone za oskrbovanje s strelivom in gorske oskrbovalne kolone. Gorske brigade, zelo pogoste taktične enote na soški fronti, so praviloma štejele okoli 6.000 mož (Simić, 1996, str. 13-14).

Organiziranost enot za gorsko bojevanje

V skupni vojski ni bilo posebej za gorsko bojišče izurjenih enot. Kljub temu so bili polki, ki so imeli hribovite naborne okraje, nekoliko bolj primerni za bojevanje v gorah od nižinskih. Gorske brigade so bile sestavljene iz poveljstva, petih samostojnih bataljonov, obmejne lovske čete, voda konjenice, dveh baterij lovskega topništva, gorskega telegrafskega oddelka, gorskega brigadnega sanitetnega oddelka ter gorske kolone za oskrbovanje s strelivom. Štele so okoli 6.000 mož (po Simčić, 1996, str. 14).

Italijanska vojska

Italijanska vojska je bila ob vstopu v vojsko precej oslABLJENA zaradi spopadov v Etiopiji in Turčiji. Primanjkovalo jim je orožja, predvsem mitraljezov in težkih topov. Ob vstopu v vojno je imela 31.000 častnikov in 1.060.000 vojakov, med vojno pa je bilo mobiliziranih kar 5.700.000 ljudi. Močno jim je primanjkovalo pehotnega in topniškega streliva (Simić, 1996, str. 19).

Pehota je bila oborožena s puškami M 1891, kalibra 6,5 mm, ki pa niso bile tako natančne kot avstro-ogrske. Uporabljali so tudi mitraljeze, gorske topove, havbice ter minomete.

Čeprav so imeli Italijani relativno zastarelo vojaško opremo, so kot ena prvih armad začeli uporabljati letalstvo ne samo za izvidništvo, ampak tudi za odmetavanje bomb na nasprotnika. Leta 1915 so imeli že 50 eskadrilij: 22 izvidniških, 13 bombniških, 9 lovskih, 5 protiletalskih in eno hidroplansko (Simić, 1996, str. 27).

Organiziranost enot za gorsko bojevanje

V primerjavi z Avstrijci in Nemci so bili Italijani bistveno močnejši. Od Bovca do morja so imeli enainštirideset divizij s 3626 topovi. Veliko več od Avstrijcev so imeli tudi posebnih, za gorsko bojevanje izurjenih enot – Alpinov. Podobno kot avstrijske, so bile tudi italijanske enote sestavljene iz gorskih bataljonov, čet ter gorskega topništva, s tem, da so te enote bile bolj izurjene od avstrijskih, saj seže njihov nasanek v leto 1872, ko so ustanovili petnajst čet Alpinov, ki so bile poslane na območje meje s Francijo (Alpe).

2.2 DVANAJSTA SOŠKA BITKA: PREBOJ PRI KOBARIDU

Italijani so imeli pred 12. ofenzivo od Bovca do morja skupaj 41 divizij s 3.626 topovi, Avstrijci in Nemci pa le 37 divizij s 3.302 topovoma. Prodori nemško-avstrijskih štirih korpusov 14. armade in nato še prodor 1. in 2. Borojevičeve armade je bilo za 2. italijansko armado preveč. Po topniški predpravi 24.10.1917 in celo zaplinjevanju italijanskih položajev pride do prebitja italijanske taktične in celo operativne globine (Nanut, 2000, tema 4-18).

Zvečer prvega dne bitke je v italijanski frontni črti zazijala 32 km dolga vrzel. Vse enote v Krnskem pogorju na levem bregu reke Soče so bile obkoljene. Pri Žagi je bila načeta tretja obrambna črta, zahodno od Kobarida pa so nemške in avstro-ogrske enote prodirale po neutrujenem ozemlju-pozicijsko vojskovanje je prešlo v maneversko (Nanut, 2000, 4 -18).

Prodori nemško-avstrijskih enot so potekali po nižinah. Poznani so prodori divizij in polkov, ki so morali hiteti po nebranjenem nižinskem svetu. Ideja manevra je temeljila na smelem preboju frontne črte s presenečenjem doseženim z uporabo artilerije in plina ter neprekinjenim pregonu in sledenju umikajočih se nasprotnikovih sil. Preboj štirih korpusov 14. armade je potekal na liniji od Bovca do Tolmina. Izbran je bil frontalni napad po dolinah z bočnim in oklenitvenim manevrom. Po preboju fronte naj bi se zavzeli gorski vrhovi, da bi se lažje odrinilo Italijane čez reko Tilment (Nanut, 2000, tema 4 -18, 19).

2.3 TEMELJNE ZNAČILNOSTI BOJEVANJA NA SOŠKI FRONTI (V POSOČJU)

Kljub dejstvu, da je teren v Posočju pretežno gorski ter hribovit, je bila fronta, ki je potekala na tem območju prav tako kot druge, linijska. Sestavljale so jo dobro vkopane enote tako na nemško-avstrijski kot italijanski strani, tudi na najvišjih vrhovih, ki so bili med seboj povezani s kilometri obrambnih linij ter ognjenimi sistemi. Napadi Italijanov so bili vedno siloviti in zagrizeni, tako, da so Avstrijci dejstvovali istočasno in koncentrično iz vseh smeri in položajev. Kljub vsemu niso dovolili, da bi se Italijanom posrečil krilni ali oklenitveni manever, saj jim tega niso dovoljevale geografske razmere. Kljub težkim terenskim razmeram sta imeli obe strani na tem zemljišču ogromne količine vojakov ter topništva. Slednje je povzročalo največ žrtev med vojaki, saj so poleg šrapnelov ubilaji tudi kosi kamenja, ki so se ob eksploziji razleteli na vse strani. Pravega kritja proti topniškim izstrelkom v visokih gorah ni bilo, z izjemo kavern, ki so bile vklesane v živo skalo in kot take nudile edino možnost za preživetje.

Posamezne soške bitke se skoraj ne razlikujejo med seboj. Najprej je bilo pripravljalo topniško obstreljevanje, ki je trajalo več dni, temu pa je sledil napad in spopad z bajoneti. Na lokalne prodore Italijanov so ponavadi Avstrijci odgovarjali s protinapadi, zato Italijanom ni nikoli uspelo prodreti skozi avstrijske obrambne črte.

Po gorah in hribovju so delovale manjše enote na nivoju čet in bataljonov. Če so bili glavni prodori in preboji frontne črte izvedeni po dolinah, kar je predstavljalo novo taktiko in tudi presenečenje, potem so nemško-avstrijske enote po vrhovih in v goratem svetu vrivale svoje enote v italijanske sestave. Napadalec je uspel doseči usklajeno delovanje pehotnih enot ter neposredno podporo artilerije, kar je povečalo prodornost enot in ohranjalo tempo prodora. Manjše taktične enote so onemogočale nasprotnika v taktični globini, ker so bile organizirane v taktične skupine.

3 ZNAČILNOSTI BOJNEGA DELOVANJA NA GORSKEM ZEMLJIŠČU

3.1 OFENZIVNO DELOVANJE

Napad v gorskem svetu se izvaja na bolj ali manj ločenih smereh, kjer je nujna določena stopnja samostojnosti na vseh ravneh. Pogoji bojevanja se zelo hitro spreminjajo. Boji velikokrat potekajo iz neposredne bližine okrog posameznih odpornih točk ali obrambnih vozlišč na večji globini obrambe, z ločenimi in časovno nepovezanimi naskoki. Pri tem je treba upoštevati, da so včasih enote prisiljene v napad brez neposredne ognjene podpore sosednjih enot.

Poveljnik pri načrtovanju določi več zaporednih ciljev napada, ki se pokrivajo s topografskimi objekti v sistemu nasprotnikove obrambe. S postopnim razbijanjem in osvajanjem ključnih objektov dosežemo cilj napada. Večja žarišča nasprotnikove obrambe v prvem delu obidemo in napredujemo v globino ter jih zavzamemo v drugem delu.

Zaporedni cilji napada ne smejo biti preveč oddaljeni drug od drugega. Napad oddaljenih ciljev brez vmesnih podatkov o nasprotniku je zelo nevaren – še posebej ponoči. Če so cilji preveč oddaljeni, je nadzor nad razmerami zaradi omejene vidljivosti zelo težaven, ker gredo izvidniške enote preveč naprej in poveljnik nima več nadzora. Drugi razlog je ognjena podpora napada. Če imamo jasno določene vmesne cilje, jo lažje in hitreje organiziramo.

Cilji napada so pomembni objekti, s katerih bomo uspešno nadaljevali boj. To so:

- vsi dvignjeni predeli, s katerih lahko uspešno delujemo,
- prometna vozlišča in križišča,
- mesta za opazovalnice,
- ključni prehodi in poti, še posebej na zoženih predelih,
- sedla, prelazi, škrbine (Kuhar, 2008, str. 61 – 62).

3.2 DEFENZIVNO DELOVANJE

Uspešnost in učinkovitost delovanja v gorah je odvisna predvsem od pravilne izbire zemljišča. Gorato in razgibano zemljišče nudi branilcu v povezavi z vremenskimi razmerami vrsto prednosti, ki jih pogojujejo številni dejavniki, ki vplivajo na izvajanje bojnega delovanja (reliefnost, poraščenost, prehodnost, kakovost tal, mraz, padavine, megla). Našteti dejavniki nudijo branilcu večjo prikritost položajev in delovanja.

Po drugi strani predstavlja gorski svet za napadalca veliko naravno oviro, ki onemogoča hitre premike, močno oži smeri napada in upočasnjuje manever. Pri tem je treba upoštevati, da je tudi za branilca gorski svet ovira, predvsem z vidika premičnosti in zagotovitve delovanja. Za učinkovito izvajanje obrambnih nalog na gorskem zemljišču je bistveno izpolnjevanje naslednjih pogojev:

- pravočasno posredovanje izvidniških podatkov o dejavnosti in nameri nasprotnika,
- pravilna izbira zemljišča in ključnih smeri ter objektov za obrambo,
- kakovostno urejeni bojni položaji po globini, ki vključujejo ostrostrelske, protiklepne, protiletalske položaje in položaje avtomatskih orožij ter minometov,
- načrtovanje in izvajanje takšne oblike in vrste obrambe, da upočasnijo tempo napada nasprotnika, in ga usmeri v ognjene žepe ali v težje prehodno zemljišče,

- zagotovitev čim boljše slike o sestavi in moči sil nasprotnika v fazi upočasnitve njegovega napada,
- zagotovitev pogojev za odločilno uporabo premičnih skupin za protinapad (Kuhar, 2008, str. 107).

Pri načrtovanju obrambe je zelo pomembno kontinuirano spremljanje razmer v območju odgovornosti in tudi območju interesa v sodelovanju s sosednjimi enotami. Pravočasne informacije so ključnega pomena zaradi medprostorov v sistemu obrambe. Kontinuirano spremljanje razmer na bojišču zagotovimo z ustreznim načrtovanjem angažiranja vseh razpoložljivih sil in zmogljivosti za zbiranje relevantnih informacij v območju odgovornosti enote,

Splošne značilnosti obrambe v gorah so:

- boj v obrambi se dobi ali izgubi po globini,
- rezerva je ključnega pomena,
- s strani napadalca obstaja velika nevarnost vertikalnega manevra,
- nasprotnika v napadu skušamo razdeliti in razbiti po delih,
- usmerjanje nasprotnika v pripravljene ognjene žepe,
- ognjene podpora enot je velikokrat otežena,
- učinkovitost obrambe je zelo odvisna od vremenskih razmer,
- poveljevanje in koordinacija sta zelo pomembna (Kuhar, 2008, str. 108).

Obramba v gorah sloni na čvrstem držanju dominantnih vrhov, grebenov, prelazov, sotesk, naselij, infrastrukture in prometnih vozlišč, ki zapirajo ugodne smeri ter omogočajo učinkovito kombinacijo obrambe in protinapada v odkrite dele nasprotnika.

3.3 OBLIKE OBRAMBE

Razsežnost položajev je v gorah bistveno večja, kot na manevrskem zemljišču. Lega, širina in globina območja obrambe je običajno izven splošnih pravil in so odvisni od: razčlenjenosti, zaščite in preglednosti zemljišča.

Širina območja obrambe ali položajev je odvisna predvsem od možnosti oviranja ter naravnih ovir na terenu. Čim boljše in neprehodne so ovire, tem širši je lahko rajon obrambe. Tudi globina je odvisna od terena. V ozkih dolinah ter soteskah bo območje obrambe ozko in globoko, v nasprotju z gorskimi grebeni, kjer je lahko širše z manj globine. Uporablja se naslednje oblike obrambe: linijsko, po globini, odporne točke in obrambo na nasprotnem pobočju (Kuhar, 2008, str. 108).

3.3.1 Linijska obramba

Linijska obramba pomeni, da je enota razporejena v obrambi v razpotegnjeni črti brez globine. Za takšno postavitve se odločamo v naslednjih primerih:

- teren ne dopušča, da bi lahko enote razporedili v obrambo po globini. To so npr. ozki gorski grebeni, ki potekajo prečno na smer nasprotnikovega napada.
- Enota je vezana na obrambo ozkega območja (npr. gorski prelaz ali sedlo) ali posamezne odporne točke,
- blokada določenega območja v smeri naravnih ovir (gorski grebeni, soteske, reke),

- nasprotnik ima možnost napada na točno določeni smeri, brez možnosti manevra,
- bojevanje poteka na veliki nadmorski višini, z zelo težavnim dostopom (npr. težko prehodni predeli v visokogorju, še posebej v zimskem času) (Kuhar, 2008, str. 108 - 109).

3.3.2 Obramba po globini

To je najbolj pogost način obrambe, ki ga uporabljamo v vseh vrstah defenzivnega delovanja. Načelno je obramba v vseh primerih organizirana krožno, zaradi možnosti napada iz različnih smeri. Za postavitve obrambe po globini se odločimo, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

- teren za izdelavo položajev po globini je zelo ugoden,
- nasprotnik ima možnost izvesti napad iz več smeri, z večjo možnostjo manevra,
- enoti je bilo dodeljeno zelo veliko območje odgovornosti. V takem primeru je prisiljena, da razporedi sile po ključnih objektih v prostoru.

Pri tej vrsti obrambe je ključno medsebojno sodelovanje posameznih elementov bojnega razporeda, ker s tem preprečujemo, da bi nasprotnik izoliral posamezne dele in na ta način zrušil celotni sistem (Kuhar, 2008, str. 109 - 110).

3.3.3 Odporne točke

Odporna točka brani ključno zemljišče ali objekt, katerega držanje je bistveno tako za uspeh lastnih sil kot za sovražnika, zato sovražnik take točke ne more zlahka dobiti.

Odporne točke v gorah postavimo na neprehodnem zemljišču za obvladovanje ključnih prehodov, kot so prelazi, soteske, na vozliščih in dominantnih vrhovih, s katerih lahko obvladamo širše območje. Odporna točka mora biti organizirana v obliki krožne obrambe, kjer je ključna inženirska ureditev položajev, trdnost ovir in organizacija ognjenega sistema.

Globino dosežemo s postavitvijo več položajev, ki se med seboj dopolnjujejo. Omogočen mora biti osredotočen ogenj v več smereh in preprečiti moramo, da bi sovražnik izoliral posamezen položaj. Odporne točke vključujemo v vse ostale oblike in vrste obrambe in so praviloma del celotnega sistema obrambe (Kuhar, 2008, str. 110).

3.3.4 Obramba na zadnjem pobočju

Ta vrsta obrambe izkorišča greben, da prikrije branilca pred napadalčevim opazovanjem in neposrednim podpornim ognjem. V sodobnem času se ta vrsta obrambe vse bolj uporablja zaradi velike ognjene moči orožja in oborožitvenih sistemov. Uporabljamo ga v primerih, ko:

- zemljišče na sprednjem pobočju ni ugodno za obrambne položaje,
- nasprotnik razpolaga z veliko ognjeno močjo, še posebej topništva. S postavitvijo obrambe na sprednjem nagibu se izpostavimo močnemu direktnemu ognju nasprotnika.
- Nasprotnikove oklepne enote ne morejo slediti pehotnim enotam zaradi težavnega zemljišča,
- nasprotnik je že zavzel sprednje pobočje in moramo na hitro organizirati obrambo (Kuhar, 2008, str. 111).

3.4 VRSTE OBRAMBE

3.4.1 Premična obramba

Premična obramba je vrsta defenzivnega delovanja, ki se izvaja z namenom uničenja sil v napadu na način, da se jim dovoljuje napredovanje do položajev, kjer so izpostavljeni protinapadu in obkolitvi.

Premične sile načeloma oblikujemo od moči voda navzgor. Ta način uporabljamo predvsem v primeru, ko pričakujemo posamezne vpade nasprotnikovih manjših bojnih skupin na pomožnih smereh napada. V slabih vremenskih razmerah je težišče delovanja na komunikacije in naravne prehode, ob lepem vremenu pa tudi na desantna območja. Premične sile oblikujemo na manjših, med seboj ločenih smereh ali pa v kombinaciji z enotami, ki so že na obrambnih položajih. V tem primeru so premične sile v vlogi rezerve. Za uspešno delovanje premičnih sil je ključna izvidniška dejavnost, ki pravočasno zazna nasprotnikovo namero in premike.

Prednosti premične obrambe so:

- nasprotnik si težko ustvari jasno sliko o bojnem razporedu sil v obrambi, ker premične sile niso na položajih,
- večji del obrambnih sil ob prvem udaru nasprotnika nima bistvenih izgub, ker niso na položajih,
- ker enote niso razvlečene po posameznih položajih, je oskrba lažja, poleg tega je lažje zagotoviti kvalitetnejše bivalne pogoje,
- če so enote taktično pravilno razporejene, lahko učinkovito reagirajo v več smeri in lažje preprečijo presenečenja.

Slabosti premične obrambe so:

- sile izgubijo pomen ob slabi obveščevalni in izvidniški dejavnosti,
- ob odkritju so zaradi koncentracije zelo ranljiv in pomemben cilj za nasprotnika,
- večje enote so ob premiku bolj ranljive. Učinkovita zaščita so hitri premiki, posebna transportna sredstva ter učinkovita zračna obramba (Kuhar, 2008, str. 112).

3.4.2 Obramba območja

Obramba območja je vrsta defenzivnega delovanja, ki je usmerjena v ohranjanje prostora. Enote so razporejene v prostoru po zaporedno vezanih položajih, s katerih uničujemo nasprotnika z ognjenim delovanjem. Cilj je, da držimo zemljišče za določeno obdobje. Pri tem je pomembna dobra povezava zaščitnih, glavnih sil in rezerve ter poznavanje zemljišča, predvsem možnosti prehodov (Kuhar, 2008, str. 113).

3.4.3 Zadrževanje

To je vrsta defenzivnega delovanja, pri katerem s prepuščanjem prostora ohranjamo prožnost in svobodo delovanja, s ciljem povzročiti sovražniku čim večjo škodo.

V gorah se ta vrsta obrambnega delovanja uporablja na posameznih smereh, kot so doline in na drugih zoženih predelih. Pri zadrževanju postavimo več začasnih obrambnih položajev po globini. Na posameznih položajih se ne zapletamo v dolgotrajne spopade. Temeljno pravilo je,

da se nasprotniku izmaknemo na naslednji obrambni položaj, medtem ko se druga enota spopade z nasprotnikom. Na ta način zmanjšamo tempo nasprotnikovega napada, z izmikom pa mu onemogočimo, da bi izvedel obkolitev. Pogoj za uspešno zadrževanje je, da imamo dovolj veliko globino, ki nam omogoča manever (po Kuhar, 2008, str. 113).

4 OBVEŠČEVALNA PRIPRAVA BOJIŠČA – OPB

Obveščevalna priprava bojišča je kontinuiran in sistematičen proces spremljanja in analiziranja nasprotnika in bojiščnega prostora v specifičnem geografskem območju, ki podpira proces načrtovanja in odločanja s tem, da z analiziranjem in vrednotenjem nasprotnika in učinkov bojišča, nudi poveljniku izhodišče za sprejem takšne odločitve za bojno delovanje, da v območju odgovornosti maksimalno izkoristi razpoložljive zmogljivosti.

OPB prispeva k celotnemu procesu odločanja in drugih procesov, ki jih izvaja poveljstvo. Pri tem identificira dejstva in domneve o bojišču in nasprotniku, kar omogoča načrtovanje in razvoj lastnih variant delovanja ter zagotavlja osnove za vodenje in usklajevanje obveščevalne zagotovitve. Rezultati analiz ter izdelki OPB predstavljajo enega od bistvenih temeljev za odločanje.

Nosilec izdelave OPB je oddelek S-2, ki pa sam ne more izpeljati celotnega postopka, zato je za uspešno izvajanje procesa ključnega pomena vodenje in usmerjanje poveljnika ter sodelovanje ostalih organov štaba pri spremljanju in vrednotenju razmer na bojišču. Za pospešitev vzporednega načrtovanja mora S-2 takoj, ko je mogoče, podrejenim poveljstvom in enotam zagotoviti vse potrebne obveščevalne izdelke (FM 34 -130, 1994, 1-2/3).

Proces OPB se vedno izvaja skozi štiri glavne faze: Opredelitev bojišča, opis učinkov bojišča, ocena nasprotnika ter izdelava variant delovanja nasprotnika.

1. faza: *Opredelitev bojišča* oziroma območja odgovornosti z namenom ugotavljanja dejavnikov, ki vplivajo na delovanje lastnih in nasprotnikovih sil, določitev interesnega območja in ugotavljanja vrzeli v obveščevalni zagotovitvi;

2. faza: *Analiza učinkov bojišča* ob upoštevanju vseh dejavnikov, ki vplivajo na obe strani (zemljišče, vreme idr.);

3. faza: *Ocena (vrednotenje) nasprotnika*. V tej fazi se z analizo trenutnih obveščevalnih podatkov vrednoti grožnja, z namenom opredelitve nasprotnikovih zmogljivosti, in organiziranja ter načina delovanja v podobnih okoliščinah. Za izvedbo tega koraka je potrebno upoštevati nasprotnikova doktrinarna in taktična načela bojevanja;

4. faza: Z uporabo rezultatov predhodnih korakov in upoštevanjem učinkov okolja, v katerem deluje nasprotnik, S-2 oblikuje možne *variante delovanja nasprotnika* in jih razporedi glede na verjetnost uporabe (FM 34-130, 1994, 2-1).

4.1 OPREDELITEV BOJIŠČA

Opredelitev bojišča izvede S-2 po naslednjem vrstnem redu:

- identificiranje pomembnih karakteristik okolja,
- identificiranje območja delovanja in bojiščnega prostora,
- določitev meja interesnega območja,
- določitev zahtevane podrobnosti OPB,

- ugotovitev obstoječe baze podatkov o bojišču in definiranje vrzeli v obveščevalni bazi podatkov,
- zbiranje potrebnih obveščevalnih informacij in podatkov.

Pri identificiranju pomembnih karakteristik okolja S-2 ugotavlja tiste karakteristike okolja, ki bi lahko vplivale na poveljnikove odločitve oz. na variante delovanja ter so na voljo lastnim silam in nasprotniku. Ti elementi so lahko: geografski položaj, zemljišče, vreme, etnične in verske skupine, starostne in druge skupine, politično in socialno-ekonomsko stanje, infrastruktura (prometna, telekomunikacijska), kapacitete nasprotnika, paravojaške sile na terenu ipd.

Območje odgovornosti in bojiščni prostor identificira S-2 v povelju nadrejenega poveljnika. Bojiščni prostor je določen s kapacitetami in zmožnostmi enote, da odkrije, locira in bojno deluje na nasprotnikove enote; omejen je z višino, širino in dolžino.

V nadaljevanju določi meje interesnega območja, ki ga je potrebno nadzorovati v obveščevalnem smislu. Interesno območje je tisto, ki je pod pretežnim nadzorom nasprotnika in iz katerega lahko nasprotnik vpliva na realizacijo naloge lastnih sil (z ognjenim delovanjem ali premikom sil v območje delovanja). Interesno območje zajema tako kopensko, zračno, morsko, kot tudi politično območje interesa.

V zaključku definiranja bojišča se definira podpora procesa OPB, s katero S-2 obravnava informacije in podporo, ki se lahko dobi od nadrejenega glede:

- razpoložljivosti, kart, slik, skic, načrtov ciljev na območju obveščevalnega interesa,
- podatkov o klimi, vzhajanju in zahajanju sonca ter luninih menah,
- produktov analiz zemljišča ali v naprej pripravljen sestavljen grafični prikaz bojišča,
- načrt zbiranja podatkov glede na čas in sredstva, ki so na voljo,
- razpoložljivost podatkov o doktrinarnih in taktičnih načelih bojevanja nasprotnika,
- razpoložljivosti obveščevalnih in izvidniških zmogljivost za podporo zbiranja podatkov,
- razpoložljivosti načrtov in navodil za zvezo za podporo zbiranja podatkov,
- načrt izvidovanja ter nadzora višjega poveljstva (FM 34-130, 1994, 2-6).

4.2 ANALIZA UČINKOV BOJIŠČA

V drugi fazi OPB z analizo vojaških vidikov zemljišča in vremena pridemo do ugotovitev o učinkih bojišča na nasprotnikove ter lastne možnosti.

4.2.1 Analiza zemljišča

Analizo zemljišča izvajamo s pomočjo geografskih kart in drugih produktov geopodpore in podatkov, ki jih pridobimo z izvidovanjem. Namen analize zemljišča je ugotoviti ugodne bojne položaje oborožitvenih sistemov in načrtovati danostim zemljišča primeren bojni raspored lastnih sil, zmanjšati učinke nasprotnikovega ognja, omejiti oz. kanalizirati nasprotnikove premike ter zagotoviti delovanje C3 sistemov (po Horvat, zapiski iz predavanj 21. gen ŠČ).

Najboljša analiza zemljišča temelji na izvidovanju bojišča, saj pomaga zapolniti tiste vrzeli, ki se jih ne da pridobiti iz karte. Pri analizi zemljišča lahko uporabimo nekatere vnaprej pripravljene

izdelke o prehodnosti zemljišča, komunikacijskih objektih, vegetaciji, sestavi tal, vodah in ovirah. Sama analiza ne sme potekati neodvisno od učinkov vremena.

Analizo zemljišča izdelamo v dveh delih. V prvem analiziramo vojaške vidike zemljišča, v drugem pa ocenimo učinke zemljišča na bojno delovanje.

V okviru analize vojaških vidikov zemljišča oziroma vrednotenja učinkov zemljišča na bojno delovanje, vrednotimo naslednje dejavnike, ki jih s kratico lahko poimenujemo OKOKS:

- a) Opazovanje in območja ognjenega delovanja
- b) Kritje in maska
- c) Ovire
- d) Ključno zemljišče
- e) Smeri dostopa

a) Opazovanje in območja ognjenega delovanja

Pri identificiranju lokacij ki omogočajo dobre pogoje za opazovanje izhajamo iz zahteve, da tovrstne lokacije morajo omogočiti neovirano vidljivost iz ene točke na zemljišču do naslednje, s ciljem določanja lokacij nasprotnika.

Podobno mora območje ognjenega delovanja zagotavljati učinkovito delovanje orožij in oborožitvenih sistemov s konkretnega ognjenega položaja do cilja. Pri tem identificiramo tovrstne položaje za oborožitvene sisteme z direktnim kot tudi indirektnim poljem ognjenega delovanja.

V okviru vrednotenja tega dejavnika analiziramo obstoječe reliefne značilnosti zemljišča, trenutno vegetacijo, naravne in umetne ovire, infrastrukturo in druge dejavnike, ki lahko omejujejo oziroma ovirajo opazovanje in ognjeno delovanje.

b) Kritje in maska

Kritje pomeni zaščito pred dejstvom orožij oziroma oborožitvenih sistemov z direktnim in indirektnim delovanjem, maska pa pomeni določeno zaščito pred opazovanjem iz zemlje in zraka. Pri vrednotenju dejavnika kritja in maske analiziramo učinke reliefa, vegetacije in objektov na zemljišču, s ciljem ugotavljanja možnih zbirnih rajonov, izhodiščnih položajev, bojnih položajev, poveljniških mest, smeri premikov in oskrbovanja ter podobno.

Od vrste zemljišča je odvisno, kakšno kritje in masko nam to nudi. Tako nam pogozdeno zemljišče nudi zaščito pred opazovanjem z zemlje, omejeno zaščito pred opazovanjem iz zraka, zaščito pred osebnim pehotnim orožjem ter omejeno zaščito pred indirektnim ognjem.

Naseljeno oziroma pozidano zemljišče lahko nudi zaščito pred direktnim ognjem manjših kalibrov in večino indirektnega ognja ter zaščito pred opazovanjem iz zraka in zemlje za pehotne enote (po Horvat, zapiski iz predavanj 21. gen ŠČ).

c) Ovire

Pri vrednotenju tega dejavnika identificiramo obstoječe naravne in umetne ovire na bojišču in ocenimo njihov vpliv na mobilnost in manever. S pomočjo vrednotenja ovir identificiramo smeri

dostopa in koridorje mobilnosti, prav tako pa nam pomagajo določiti ključna zemljišča. Pri identificiranju ovir upoštevamo:

- vegetacijo (vrsta, gostota, vpliv na prehodnost),
- površinske vode (širina, globina, hitrost toka, nagib in višina bregov ter sestavo korita),
- sestavo tal,
- komunikacijske možnosti (ceste, železnice, klasifikacija in gostota ter objekti na njih)
- naseljenost.

Ovire lahko zaustavljajo, upočasnjujejo, zadržujejo, odvrčajo, omejujejo ali kanalizirajo tako lastne kot nasprotnikove sile oziroma tako napadalca kot branilca (npr. hribi in gore kanalizirajo premike, kar predstavlja prednost za branilca ter oviro za napadalca).

d) Ključno zemljišče

V okviru identificiranja ključnih zemljišč vrednotimo območja in objekte, ki nudijo eni strani pomembno prednost. Pri tem analiziramo vplive na bojno delovanje lastnih sil kot tudi na delovanje nasprotnika (FM 34-130, 1994, 2-17).

Ključno zemljišče je območje ali objekt, katerega zavzetje ali obramba pomeni določeno prednost pred nasprotnikom. Ključno zemljišče lahko kontroliramo z manevrom ali z ognjem. Višje ležeča zemljišča so lahko ključnega pomena, saj dominirajo območju z dobrim pogledom za opazovanje in območjem ognjenega delovanja. Na odprtem območju lahko poglobljeno območje ali pa suha rečna struga predstavljata edino kritje v nekaj kilometrih, v tem primeru postaneta ti točki ključno zemljišče.

Odločilno zemljišče je tisto ključno zemljišče, od katerega zavzetja ali obrambe je odvisna realizacija naloge enote. Če nam npr. nasprotnik takšno zemljišče zavzame, ga bomo morali s protinapadom dobiti nazaj. Praviloma lahko v območju odgovornosti identificiramo več ključnih zemljišč, vendar le eno odločilno zemljišče.

e) Smeri dostopa

Smeri dostopa so zemeljske ali zračne smeri napredovanja k cilju (ključnemu objektu) na nekem območju. Pomembnost vrednotenja smeri dostopa se izraža v tem, da so vse variante delovanja odvisne od razpoložljivih smeri na terenu. Pri vrednotenju smeri dostopa identificiramo koridorje mobilnosti, jih kategoriziramo, združimo v smeri dostopa in izvedemo vrednotenje ter razvrstitev smeri dostopa.

Koridorji mobilnosti so sestavni del smeri delovanja. So območja v okviru smeri delovanja, ki omogočajo razvoj in manever enote v skladu s taktičnimi načeli delovanja.

V procesu identificiranja smeri dostopa praktično prenašamo na prostor (zemljišče in zračni prostor) lastno ter nasprotnikovo organizacijo in taktiko. To pomeni, da so tipi enot in manevrske zmožnosti taktičnih formacij odločilni za vrednotenje smeri dostopa.

Minimalne širine za razvoj oklepkih, mehaniziranih ter motoriziranih enot (za lastne sile ter nasprotnika) so naslednje:

Divizija: 6km
Brigada: 3km

Bataljon: 1,5km
Četa: 0,5km

Mobilnost izven obstoječih komunikacij je omejena z nagibom zemljišča (gričevnat, hribovit, gorski svet), vegetacijo (drevesa, grmičevje, polja), vodovjem (potoki, reke, jezera) ter geološko sestavo tal (pesek, gramoz, ilovica,...).

Z ocenjevanjem smeri dostopa ugotovimo:

- pristope, ki jih smeri nudijo do ključnega terena oz. ciljev,
- stopnje usmerjanja in možnosti premika,
- možnost uporabe maske in kritja za zaščito sil pred ognjem in opazovanjem,
- možnost opazovanja in ognjenega delovanja,
- propustnost (vključno s komunikacijsko mrežo),
- usmerjenost k cilju (FM 34-130 1994, 2-21).

Temeljni produkt analize zemljišča je sestavljeni grafični prikaz bojišča.

4.2.2 Analiza vremena

V okviru analize vremena vrednotimo vojaške dejavnike vremena, ki so za poveljnika najbolj pomembni (veter, vidljivost, padavine, oblačnost, temperatura in vlaga). Z analizo vremena ugotavljamo neposredne učinke vremena na bojevanje, slabosti lastnih sil in sredstev na vplive vremena, da bi se jim z ustreznim načrtovanjem bojnega delovanja izognili ter ugotoviti slabosti sovražnikovih sil in sredstev na vplive vremena, kar bi lahko z ustreznim načrtovanjem bojnega delovanja izkoristili.

Tako kot analiza zemljišča, je tudi analiza vremena izvedena v dveh korakih. V prvem analiziramo vojaške vremenske podatke, v drugem pa ocenimo učinke vremena na vojaško delovanje. Z analizo vojaških vidikov vremena zajamemo vidljivost, vetrove, padavine, oblačnost, temperature in vlažnost. Z oceno učinkov vremena zajamemo tako neposredne (vplivi na ljudi, oprema in bojna tehnika) kot posredne (vplivi temp. inverzij, megla, suša) učinke.

Primeri vplivov vremena na nasprotnika:

- padavine ovirajo uporabo OME izven obstoječih komunikacij,
- veter s severa omejuje/onemogoča uporabo kemičnega orožja,
- zmanjšana vidljivost ovira uporabo zračno desantnih operacij,
- zmanjšana vidljivost daje prednost ofenzivi - napadalcu (po Horvat, zapiski iz predavanj 21. gen ŠČ).

Primeri vplivov vremena na lastne sile:

- padavine ovirajo mobilnost sil za protinapad,
- veter s severa nudi ugodne pogoje za uspešno uporabo kemičnega orožja (padavine - zmanjšujejo učinkovito uporabo),
- zmanjšana vidljivost na 800 metrov omejuje učinkovitost vodenih raket in je ovira za branilca (po Horvat, zapiski iz predavanj 21. gen ŠČ).

Temeljni produkt analize vremena je Matrika vplivov vremena na nasprotnika in na lastne sil.

4.3 OCENA NASPROTNIKA

Ocena nasprotnika zajema ugotovitev nasprotnikovih zmogljivosti, doktrinarnih načel in taktike ter postopkov, ki jih uporablja. Pri tem gre za strokovno obveščevalno oceno, ki je v veliki meri odvisna od razpoložljivosti in točnosti obveščevalnih podatkov oziroma zanesljivosti virov.

V okviru oblikovanja ocene nasprotnike moramo identificirati bistvene značilnosti o grožnji, torej kdo je nasprotnik, s kakšnimi zmogljivostmi razpolaga in na kakšen način jih uporablja oziroma kakšna so njegova doktrinarna in taktična načela bojnega delovanja. V ta namen se izdelajo modeli sovražnika (grožnje), ki kažejo, kako sovražnik običajno izvaja različne vrste delovanj in kako je deloval v podobnih razmerah v preteklosti. Večina tovrstnih informacij je rezultat predhodnega analitičnega dela in se nahaja v relevantnih podatkovnih bazah.

Da bi dobili ustrezno oceno o grožnji v območju odgovornosti moramo ovrednotiti podatke o nasprotnikovi sestavi, lokaciji, oborožitvi in opremi, usposobljenosti, izurjenosti in izkušnjah kadra, osebnostnih značajih poveljujočega kadra, nasprotnikovi taktiki in bojni učinkovitosti ipd. V okviru vrednotenja nasprotnikovih zmogljivosti moramo identificirati nasprotnikove cilje visoke vrednosti. Večino tovrstnih podatkov dobimo z angažiranjem lastnih obveščevalno izvidniških zmogljivosti, katerih angažiranje načrtujemo z načrtom izvidovanja in nadzora (po Horvat, zapiski iz predavanj 21. gen ŠČ)

4.4 VARIANTE DELOVANJA (VD) NASPROTNIKA

V tem koraku OPB se oblikujejo verjetne variante delovanja nasprotnika oziroma grožnje, ki ima vpliv na izvedbo naloge lastnih sil. Bistveni cilj tega koraka je, da se ugotovijo ter poveljniku in štabu predstavijo možne variante bojnega delovanja nasprotnika, ki so osnova za izdelavo variant delovanja lastnih sil.

Določitev nasprotnikove VD izvedemo v petih korakih:

- ugotovitev verjetnih nasprotnikovih ciljev in končnega stanja,
- ugotovitev vseh variant, ki so nasprotniku na voljo,
- ocenitev in razvrstitev nasprotnikovih VD,
- razvoj variant glede na razpoložljiv čas,
- ugotovitev začetnih potreb po podatkih.

Ugotovljene VD so možnosti, ki so nasprotniku na voljo, Vendar pa niso dejstva temveč domneve, kar pomeni, da ni moč z gotovostjo trditi, katero varianto bo nasprotnik uporabil.

Potem, ko so ugotovljene, ocenjene in razvrščene razpoložljive VD, se vsako oblikuje tako podrobno, kot to zahtevajo razmere in dopušča čas. Vrsten red oblikovanja VD je odvisen od verjetnosti posameznih VD ter poveljnikovih usmeritev. Vsaka VD mora biti oblikovana tako, da odgovarja na šest vprašanj:

- KDO? (nasprotnikova enota, ki izvaja posamezno VD)
- KAJ? (vrsta delovanja – napad, obramba, umik)
- KDAJ? (začetek delovanja)
- KJE? (cone, sektorji, težišče, cilji delovanja v posamezni VD)

- KAKO? (metoda, po kateri nasprotnik uporablja sile in sredstva, razporeditev, težišče, manever in podpora v posamezni VD)
- ZAKAJ? (cilji in končno stanje, ki ga nasprotnik želi doseči v posamezni VD)

Kompletna VD daje odgovor na vprašanja kdaj, kje, s kakšnimi silami, kako in zakaj bo nasprotnik bojno deloval.

Potem, ko so ugotovljene možne VD, se zastavlja vprašanje, katero od teh bo nasprotnik dejansko uporabil. Na to vprašanje pomagajo odgovoriti začetni zahtevki za zbiranje obveščevalnih podatkov. Umetnost ugotavljanja začetnih zahtevkov za zbiranje obveščevalnih podatkov je v predvidevanju specifičnih aktivnosti in območij. Te aktivnosti odkrivajo, katero od možnih VD je nasprotnik izbral. Območja, kjer se pričakuje pojav teh specifičnih aktivnosti so območja posebnega interesa (Kolarič, 2006, str. 28-34).

Pri izdelavi variant delovanja moramo določiti najverjetnejšo, najnevarnejšo ter ostale VD. Najverjetnejša VD je tista, ki je glede na vrsto dejavnikov (zemljišče, vreme, zmogljivosti način delovanja, ipd) v nekem primeru najbolj verjetna. Glavnina naših sil je tako tudi skoncentrirana na najbolj verjetni smeri prihoda nasprotnika. Najnevarnejša VD pa je tista, ki je sicer zaradi težavnosti manevra manj verjetna, je pa najbolj nevarna za lastne sile (obhodni manever in delovanje v bok ali zaledje).

Za ustrezno načrtovanje angažiranja lastnih sil, predvsem pa izvajanje ustreznega bojnega delovanja glede na aktivnosti nasprotnika, je bistvenega pomena kontinuirano spremljanje razmer na bojišču. V ta namen se izvede postopek oblikovanja obveščevalnih zahtev ter njihovega razvrščanja po pomembnosti v prednostne obveščevalne zahteve, ki so osnova za načrtovanje lastnih sil in sredstev za pridobivanje obveščevalnih informacij z bojišča. Z ozirom na VD bi lahko bile obveščevalne zahteve naslednje:

- Kdaj bo sovražnik začel izvajati napad?
- Kje je glavna smer sovražnikovega napada?
- Kdaj bo sovražnik začel uvajati sile II. ešalona? (po Horvat, zapiski iz predavanj 21. gen ŠČ).

5 ANALIZA IZBRANE SMERI: LJUBELJ – TRŽIČ – BISTRICA PRI TRŽIČU

5.1 DEFINIRANJE BOJIŠČA (splošne značilnosti)

5.1.1 Geografsko – topografske značilnosti območja

Območje **Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču** je del alpskega sveta, natančneje del Zahodnih Karavank, katere so izredno neenakomerne in večinoma redko poseljene. Naselitev je zaradi reliefa možna le ob vznožju in rečnih dolinah, ki pa so zaradi geološke preteklosti ozke. Prav tako je zaradi kameninske sestave malo naselij, ki se nahajajo na nepropustnih kameninah na prisojnih karavanških pobočjih. Zahodne Karavanke so ločnica v pokrajini in pomembna prometna ovira. Trije prelazi (Korensko sedlo, Jezerski vrh, Ljubelj) omogočajo medsebojne stike ljudi na obeh straneh pogorja. Pomen prelaza Ljubelj je upadel z odprtjem 7864 m dolgega karavanškega cestnega predora.

Kamnine, površje, vode

Greben Karavank gradijo predvsem mezozojski apnenci. Na tem območju so številni izviri, slapovi ter rude, ki pa jih je malo in so manj kakovostne (v Podljubelju je živosrebna ruda, na Begunjščici pa manganova). Južnokaravanški pas silikatnih kamnin se vleče od Tržiča do Jezerskega. Prevladujejo paleozojske nepropustne kamnine: skrilavi glinavci in peščenjaki z vložki triasnih karbonatnih kamnin. Tu prevladujejo sredogorska gozdnata slemena, v katera so se zajedle globoke doline.

Pod strmimi pobočji grebenov iz apnencev so nastala obsežna melišča, med katerimi so največja pod ostenji Begunjščice. Planine in zaselki so nastali na manjših uravnavah. Kadar tu naletimo na mokrotna tla in izvire, le-ti običajno kažejo, da so v podlagi vododržne kamnine. To so konglomerat, peščenjak in skrilavi glinovec.

Podnebje in rastje

Zahodne Karavanke imajo gorsko celinsko podnebje, vendar se zaradi razgibanega reliefa podnebne razmere hitro spreminjajo. Je najbolj ostro podnebje v državi. Temperature so čez vse leto nižje kot drugod. Istočasno so to območja z največ padavinami, ki v hladni polovici leta padejo praviloma v obliki snega. Krajevne temperaturne razmere so posledica lege in nadmorske višine.

Območje Karavank poraščajo strnjeni gozdni sestoji. Pokrajina spada med najbolj gozdnata območja Slovenije, gozd prekriva dve tretjini površin. Zaradi razlik v nadmorski višini je značilna njihova višinska razporeditev. V dolinah se pojavlja pretežno listnat gozd, nad njim so iglavci, sledi pas ruševja in macesna ter predeli alpskih trat in pašnikov. Vrhovi najvišjih gora so neporaščeni.

Prebivalstvo območja ter naselja

Zahodne Karavanke so zelo neenakomerno poseljene. Naselitev je možna samo ob vznožju gora in v ozkih rečnih dolinah. Prebivalstvo je zgoščeno predvsem v večjih naseljih, kot so Tržič (4000 preb.), Bistrica pri Tržiču (3200 preb.) ter Podljubelj (700 preb.), ostalo pa so manjši

zaselki z nekaj deset prebivalci. Vsi zaselki ter naselja se nahajajo v dolini, skozi katero teče potok Mošenik. Na območju je tudi nekaj gorskih kmetij, ki se nahajajo na n.m. 1000 metrov. Na območju je največ žensk ter moških v starostni skupini od 35 – 39 let.

Ljubelj, nemško Loiblpass (1369 mnm) je gorski prelaz v Karavankah. Do leta 1945, ko je bil nekaj sto metrov pod prelazom zgrajen cestni predor, je Ljubelj veljal za najbolj strm cestni prelaz na celotnem področju Alp, saj je naklon na gorenjski strani na mestih presegel 28%. Danes stara cesta v zimskem času služi kot sankališče. Ljubeljski predor je najbližja povezava med Ljubljansko in Celovško kotlino in predstavlja državno mejo med državama Slovenijo in Avstrijo. Ob mejnem prehodu na slovenski strani stoji hotel, ob njem pa je iztek smučišča Zelenica.

Podljubelj je vas v severni Sloveniji. Sodi v okvir občine Tržič. Od Ljubljane je oddaljen 50 km in se nahaja ob glavni cesti Tržič - Ljubelj. Danes se v kraju ukvarjajo predvsem s turizmom. S kmetijstvom se ukvarja malo prebivalstva. Večina prebivalcev je zaposlenih v Tržiču (v industriji), vedno več pa se jih zaposluje tudi v Kranju in Ljubljani.

Občina Tržič meji na severu z Republiko Avstrijo (po gorskem grebenu osrednjih Karavank), na zahodu meji na občini Žirovnica in Radovljica, na vzhodu na Jezersko in Preddvor ter na jugu na občini Kranj in Naklo. Ena njenih značilnosti je velika pokritost z gozdom, saj gozdne površine zavzemajo blizu 70% celotne površine občine.

Mesto Tržič leži na stiku doline ob reki Tržiški Bistrici z Ljubljansko kotlino. Tu se stikata tudi vznožji Karavank (severno) in Kamniško-Savinjskih (vzhodno). V okolici sta v Kamniško - Savinjskih Alpah najbližja vrhova Storžič (2132 m) in Dobrča (1634 m). Tržiški svet pripada porečju Save. Glavna reka je Tržiška Bistrica, ki izvira pod vzhodno Košuto. Od Ljubljane je oddaljen 45 km, od mednarodnega letališča Bmnik 20 km, avstrijske meje pa 12 km. Tržič je zavarovan pred severnimi vetrovi, vendar ima ostro podnebje.

Bistrica pri Tržiču je urbanizirano gručasto primestno naselje v občini Tržič. Leži jugozahodno od Tržiča, nad desnim bregom reke Tržiške Bistrice, ob glavni cesti Podbrezje - Ljubelj. Naselje je trgovsko središče in prometno križišče, v njem se odcepita cesti, ki vodita pod Dobrčo v Begunje na Gorenjskem in proti jugu v Kovor.

Glavna prometnica je asfaltirana cesta, ki vodi pri Bistrici pri Tržiču v eno smer do Tržiča in naprej, v drugo pa v smeri Podljubelj - mejni prehod Ljubelj.

Politično – ekonomski faktorji območja

Gozdarstvo ter industrija sta najpomembnejši gospodarski panogi v območju. Pomen kmetijstva je močno zmanjšan, saj sta živinoreja in poljedelstvo panogi, ki sta zaradi geografske lege precej otežena. Pomembna gospodarska panoga je tudi turizem, saj območje nudi veliko možnosti za letni turizem, predvsem planinarjenje ter pohodništvo

Podljubelj ima pomembno prometno funkcijo, saj leži ob cesti, ki vodi do Ljubeljskega predora skozi Karavanke.

Tržič je gospodarsko središče, ki priteguje delovno silo iz širše okolice. V mestu Tržič je nekaj večjih industrijskih obratov: PEKO (tovarna obutve), BPT (Bombažna predilnica in tkalnica), TIKO (Tržiško podjetje industrijske kovinske opreme), TOKOS (Tovarna kos in srpov), TRIO (

Tržiška industrija obutve in konfekcije). Tržič je tudi upravno središče z zelo majhnim odstotkom kmečkega prebivalstva.

5.2 ANALIZA UČINKOV BOJIŠČA

5.2.1 Analiza zemljišča

5.2.1.1 Opazovanje in območje ognjenega delovanja

Opazovanje

Zemljišče v območju smeri dostopa Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču nudi dobre položaje za opazovanje celotnega območja te smeri. Težišče območja opazovanja predstavlja Šentanska dolina, ki poteka od vseka Med Begunjščico ter Velikim vrhom v smeri Podljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču, kjer se dolina odpre v Ljubljansko kotlino. Možnosti za opazovanje je na tem območju veliko, saj se nad dolino vzpenja veliko dominantnih objektov, ki zaradi svoje lege omogočajo dober pogled ter nadzor nad celotno smerjo dostopa. Skrajno severno prelaz Ljubelj (1369 m n.v.) nudi zelo dobre možnosti za postavitve opazovalnice, saj je s te točke možno opazovati območje proti severu (Avstrija) v smeri Loiblital – Lapotniza – Unterloibl. Ljubelj se nahaja na grebenu, po katerem poteka državna meja med Slovenijo ter Avstrijo.

Dalje proti notranjosti nudita dobro točko za opazovanje tudi grebena dveh najvišjih vrhov na območju izbrane smeri. To sta Begunjščica (2060 m n.v.) ter Veliki vrh (2088 m.n.v.). od tu naprej proti Podljubelju in Tržiču nudijo možnosti za opazovanje posamezni hribi, ki so na levi strani (gledano s smeri poteka doline): Rjavka (1000 m.n.v.), Na vršiču (1040 m.n.v.), Bela peč (1342 m.n.v.), Kobel (1203 m.n.v.), Samula (1172 m.n.v.), Pirmance (1418 m.n.v.) ter Kriška Gora (1591 m.n.v.), desni strani (gledano s smeri poteka doline): Preval (1311 m.n.v.) Čisovec (1418 m.n.v.), Vrh Luž (1202 m.n.v.), Dobrča (1634 m.n.v.) ter Kisovec (987 m.n.v.).

Za opazovanje območja Podljubelja nudijo tako možnosti za opazovanje Rjavka (1000 m.n.v.), Na vršiču (1040 m.n.v.), Bela peč (1342 m.n.v.), Kobel (1203 m.n.v.), Samula (1172 m.n.v.), Preval (1311 m.n.v.) Čisovec (1418 m.n.v.), Vrh Luž (1202 m.n.v.) ter Dobrča (1634 m.n.v.), za opazovanje območja Tržiča pa Pirmance (1418 m.n.v.), Dobje (987 m.n.v.) ter Kriška Gora (1591 m.n.v.).

Omejitve opazovanja predstavljajo mrtvi koti, ki se jih z opazovalnic na Begunjščici ter Velikem vrhu ne da nadzirati. Ta problem je potrebno rešiti z ustrezno postavitvijo opazovalnice na južni strani grebena Ljubeljščica (1503 m.n.v.) (za opazovalnico na Begunjščici) ter na južni strani grebena Košutnice (1968 m.n.v.) (za opazovalnico na Velikem vrhu). Deloma omejuje opazovanje tudi gozd, ki se zarašča v spodnje dele Begunjščice ter Velikega vrha, kar omogoča prekrite premike nasprotnika.

Območje ognjenega delovanja

Območje ognjenega delovanja na smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču je omejeno s hribi, ki se dvigajo nad celotno dolino območja opazovanja in delovanja. Dolina sama predstavlja relativno raven teren od Bistrice pri Tržiču do Podljubelja, kjer maksimalna širina doline ne presega 0,5 km. od tu naprej se teren dviga proti mejnemu prehodu Ljubelj, dolina pa ni več ravna in kot taka ne omogoča bojnega razporeda večjih motoriziranih enot. Ugodne položaje za oborožitvene sisteme srednjega dometa nudijo mesta med hribi, ki se nahajajo na desni in levi

strani doline, saj so tako položaji teh sistemov skriti, zaradi narave leta projektilov pa je omogočeno delovanje po ciljnih na celotni smeri. Za oborožitvene sisteme z indirektnim ognjem v dolini ni večjih omejitev, le okoliško hribovje ter gričevje narekuje smotrno postavitve teh sistemov.

Za uporabo oborožitvenih sistemov z direktnim poljem ognjenega delovanja ni večjih omejitev, ovire predstavljajo predvsem naselja ter ozki pasovi doline, kjer ni možno razviti popolne bojne formacije neke večje motorizirane enote. Vegetacije, ki bi omejevala preglednost v dolini ni, omejitve predstavljajo le vznožja hribov, kateri se zajedajo v dolino in tako omejujejo ognjeno delovanje. Na največji razdalji lahko delujemo z indirektnim ognjem na smeri Podljubelj – Bistrica pri Trziču, in to na razdalji 1500 m.

Lokacija artilerijske podpore (havbice in topovi) je možna na območju Trziča, od kjer bi lahko pokrivala celotno Šentansko dolino (smer dostopa nasprotnika).

5.2.1.2 Kritje in maska

Kritje

Možnosti za kritje je na smeri Ljubelj – Trzič - Bistrica pri Trziču več. V naseljih (Trzič, Bistrica pri Trziču) so možnosti kritja skorajda neomejene, kar pa ne pomeni za odprti del doline, ki razen srednje trdih tal za izdelavo zaklonilnika ne nudi dobrega kritja. Zemljišče v gričevnatih predelih nad dolino nudi razmeroma dobre pogoje za kritje, saj poraščenost z gozdom omogoča tako zaklon pred izstrelki direktnega in indirektnega ognja kot tudi onemogoča izvidovanje sovražnika iz zraka. V skalnatem visokogorju nam kritje nudijo skale, pozimi pa tudi visok sneg. Pozimi je izdelava zaklonilnikov v nepogozdeni alpski dolini zelo otežena, saj so tla globoko zmrznjena. Do določene mere pa nudi kritje pred nasprotnikovo artilerijo lega doline sama, saj je zaradi narave leta artilerijskih izstrelkov čez gričevnata in gorata pobočja nad dolino le-to zelo težko zadeti. Za oborožitvene sisteme srednjega dometa (minometi) predstavljajo dobro kritje okoliški hribovi ter gričevje, saj skrijejo lokacijo posameznega sistema in jih tako nasprotnik s svojih opazovalnic ne more locirati.

Maska

Masko pred izvidovanjem iz zraka in zemlje nudijo predvsem gričevnata območja porasla z gozdovi. V nižinskem območju doline nudijo dobro masko predvsem za pehotne enote, delno pa tudi za mehanizirane enote, številna naselja in območja manjših gozdov. Pozimi nudi dobro masko sneg, če je enota ustrezno prilagojena (maskirana) okolju.

5.2.1.3 Ovire

Vodne ovire

Po dolini teče potok Mošenik, ki izvira na območju planine Korošice (1540 m.n.v.) ter se pri Trziču steka v Trziško Bistrico, ki priteče z vzhoda. Potok sam ne predstavlja večje ovire, saj njegov tok ni močan, oviro predstavlja le struga potoka, ki je na nekaterih mestih globlja od enega metra ter tako otežuje gibanje enotam. Mošenik ima več manjših pritokov (Grebenov potok ter Beli potok), ki pa ne predstavljajo večjih ovir pri premikih enot.

Ostale ovire

- naselja:

Edini večji naselji sta Bistrica pri Trziču ter Tržič, ki ne dovoljujeta razvoja v bojne formacije večjih motoriziranih enot na tistem območju. Naselje Podljubelj sestavlja več hiš, ki pa so razporejene na večjem območju in tako to naselje ne predstavlja večje ovire.

- hribovit in gorski svet:

Hribovja levo in desno od Šentanske doline predstavljajo oviro, saj kanalizirajo enote in tako to zemljišče ne omogoča razvoja bojne formacije večjim enotam. Zaradi pretežno hribovitega sveta je tudi otežena logistična oskrba enot, če bi se le-te nahajale med hribi levo ali desno od glavne smeri (Tržič – Podljubelj –Ljubelj), saj ni celotno območje pokrito s cestami.

5.2.1.4 Ključno zemljišče

Ključno zemljišče na smeri dostopa predstavljajo predvsem dominantni vrhovi nad avenijo dostopa, saj lahko z njih pokrivamo smer prihoda sovražnika tako z direktnim kot indirektnim ognjem, omogočajo pa tudi opazovanje sovražnika ter navajanje artilerijskega ognja. Takšni vrhovi so:

Ljubelj (1369 m n.v.), Begunjščica (2060 m n.v.), Veliki vrh (2088 m.n.v.), Rjavka (1000 m.n.v.), Na vršiču (1040 m.n.v.), Bela peč (1342 m.n.v.), Kobel (1203 m.n.v.), Samula (1172 m.n.v.), Pirmance (1418 m.n.v.) ter Kriška Gora (1591 m.n.v.), Preval (1311 m.n.v.) Čisovec (1418 m.n.v.), Vrh Luž (1202 m.n.v.), Dobrča (1634 m.n.v.), Kisovec (987 m.n.v.), Pirmance (1418 m.n.v.), Dobje (987 m.n.v.), Ljubeljščica (1503 m.n.v.) ter Košutnica (1968 m.n.v.).

Prav tako predstavljajo ključno zemljišče tudi območja, kjer lahko nasprotnik izvede desant. Nadzor nad takšnim območjem je ključnega pomena za učinkovito delovanje obrambe, saj s tem onemogočamo nasprotniku, da bi prišel za hrbet našim enotam.

Možnost za izvedbo desanta predstavlja skoraj celotna Šentanska dolina, saj je pretežno ravninska in kot takšna omogoča pristanek helikopterja ali padalcev.

Odločilno zemljišče pa predstavljajo:

- prelaz Ljubelj (1369 m.n.v.), ki se nahaja na sami meji med Slovenijo in Avstrijo ter nudi prehod po cesti čez greben,
- območje mejnega prehoda Ljubelj, kjer je izhod iz predora Ljubelj, ki poteka pod Karavankami in povezuje Slovenijo ter Avstrijo,
- območje med Trzičem in Bistrico pri Trziču, ki je kanalizirano med hribom Dobje (987 m.n.v.) ter Kriško goro (1591 m.n.v.) in kot tako predstavlja zadnjo strateško točko na tej smeri delovanja, preden se dolina odpre v Ljubljansko kotlino.

5.2.1.5 Smeri dostopa

Glavna smer dostopa: Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Trziču

Koridorji mobilnosti:

Obstaja več koridorjev, po katerih je možno priti do glavne smeri dostopa. Takšni koridorji so:

Na vzhodni strani smeri dostopa:

- iz smeri Zelenice ob severni strani Begunjščice v dolino
- po južni strani Begunjščice čez Preval (1311 m.n.v.) v dolino

Na zahodni strani smeri dostopa:

- ob severni strani Velikega vrha pod Planino Korošica mimo izvira Mošenika in naprej v dolino
- čez Planino Kofce do Matizoveca in naprej v dolino
- smer Grahovše – Lom pod Storžičem – Slap – Tržič

5.2.1.6 Učinki zemljišča na izvedbo vojaških operacij

Območje izbrane smeri dostopa je potrebno razdeliti vsaj na tri dele (visokogorje, gričevnat svet, dolina), saj ima vsak del svoje specifične lastnosti, od katerih je odvisna možnost bojne razporeditve enote, kritje ter maskiranje enote, prehodnost, itd. V visokogorju nudijo dobro kritje skale, vrtače, jame ipd., so pa enote precej izpostavljene izvidovanju sovražnika, ker ni dobre maske, ki bi omogočala neopazne premike. Gibanje v visokogorju je tudi omejeno na manjše enote in ni možnosti razvitja celotne bojne moči bataljona.

Gričevnat svet nad dolino že ponuja boljšo masko, saj je pretežno poraščen z iglastim gozdom, kar tudi nudi relativno dobro kritje pred direktnimi in indirektnimi izstrelki, še vedno pa ne omogoča razvoja čete v bojno formacijo. Tu pridejo v poštev le vodne formacije, ki niso vezane ne mehanizirana bojna vozila, saj le-tem teren ne omogoča premikanja in izvajanja manevrov. Gričevje (in na nekaterih delih tudi visokogorje) pa predstavlja dobre pozicije za postavitve opazovalnic in nudi dober pregled nad celotno dolino (smer dostopa Ljubelj – Podljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču).

Glede na to, da se izbrana smer (območje odgovornosti) nahaja pretežno v hribovitem ter gorskem svetu, ne moremo govoriti o delovanju večjih motoriziranih enot v smislu razvitja polne bojne formacije (bataljona ali čete) za bojno delovanje. Če vzamemo za primer, da dobi četa nalogo, da brani izbrano smer dostopa pred prodorom sovražnika v notranjost, kjer bi lahko razvil svoje enote v polne bojne formacije nam postane kmalu jasno, da zaradi hribovitega terena motorizirana četa tu ne bo mogla delovati. Menim, da bi tu morale delovati predvsem izurjene gorske enote, saj je večina terena takšnega, da ne omogoča gibanja drugače kakor peš.

Če strnemo, katero zemljišče in kateri dejavniki dajejo prednosti napadalcu, kateri pa branilcu, bi lahko povzeli, da analizirana smer Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču glede na lastnosti zemljišča ter glede na vremenske vplive nudi pretežno prednost branilcu. Vsi prehodi, ki se stekajo v glavno smer pristopa so kanalizirani in tako nudijo branilcu veliko možnost za postavitve zased, eksplozivnih sredstev, barikad ipd. Predvsem daje zemljišče prednost branilcu v zgornjem delu Šentanske doline, to je od prelaza Ljubelj pa do vrhov Begunjščice ter Velikega vrha. Na teh treh točkah ima branilec taktično prednost pred napadalcem, saj so to dominantni vrhovi, s katerih lahko nadzoruje premike napadalca in se pravočasno odzove nanje. Tudi če bi se napadalec prebil čez prelaz Ljubelj, bi lahko iz smotno postavljenih položajev na pogorju Begunjščice ter Velikega vrha uspešno ognjeno delovali po nasprotniku, saj bi bil le - ta kanaliziran in ne bi mogel razviti polne bojne formacije. Prav tako lahko nasprotnika nadziramo ter delujemo po njem s teh dveh dominantnih vrhov, če bi le-ta hotel zaobiti naše enote na prelazu Ljubelj ter jim

priti za hrbet (iz smeri Zelenice ob severni strani Begunjščice v dolino, po južni strani Begunjščice čez Preval (1311 m.n.v.) v dolino ter ob severni strani Velikega vrha pod Planino Korošica mimo izvira Mošenika in naprej v dolino). Dejansko je celotna smer delovanja napadalca kanalizirana in tako je napadalec glede na zemljišče konstantno v podrejenem položaju. Pozimi so vsi premiki napadalca še oteženi zaradi visoke snežne odeje, saj se mora v primeru napada hitro premikati, kar pa mu visok sneg onemogoča. V poznojesenskem ter zimskem času je tudi oteženo zračno-desantno delovanje napadalca zaradi megle, ki povzroča slabo vidljivost.

Malo več manevrskega prostora nudi napadalcu zemljišče za najvišjima vrhovoma v smeri proti Podljubelju, kjer se dolina tudi malce odpre, vendar nikjer več kot 500m in še to ne predstavlja zemljišča, kjer bi napadalec lahko razporedil enoto ranga čete v polno bojno formacijo. Občutno prednost bi pomenilo za napadalčevo zavzetje Podljubelja, od kjer bi lahko vzpostavil bazo za nadaljnje napade na svoji smeri delovanja, prav tako pa bi lahko zavzel vrhove nad tem območjem, od kjer bi lahko preprečeval protinapade naših enot. Od tu naprej proti Tržiču je dolina sicer vedno bolj odprta, kar omogoča napadalcu boljši pregled, lažje gibanje ter učinkovitejše delovanje ognjenih sistemov z indirektnim poljem območja delovanja, vendar je še vedno kanaliziran, vse do Bistrice pri Tržiču, kjer lahko naše enote še zadnjič izkoristijo zemljišče z vrhov Kriške gore in Dobja za delovanje po kanaliziranem napadalcu. Če napadalec prebije to linijo pri Bistrici pri Tržiču, se mu odpre ravninsko zemljišče Ljubljanske kotline, kjer pa že lahko začne razvijati svoje enote v bojne formacije in tudi deluje lahko v več smereh. Kar se tiče vremena daje prednost napadalcu predvsem pogosta megla v poznojesenskem ter zimskem času, katera zmanjša vidljivost in tako omogoča napadalcu lažje ter neopazno premikanje proti našim enotam.

5.2.2 Analiza vremena

Vojaški vidiki vremena

Občina Tržič ima v svojem južnem in bolj ravninskem delu zmerno celinsko podnebje, v goratem delu pa alpsko podnebje. Temperature padajo z višino, razen na prisojnih pobočjih okoliškega gričevja, ki so predvsem poleti toplejša od nižje ležečih teras.

Povprečna letna temperatura območju Tržiča je 9,1° C, julijska 19° C, januarska pa -1,7° C. Povprečna letna temperatura na območju Podljubelja je 7,5° C, julijska 17,1° C, januarska pa -2,8° C.

V nižjih legah so zlasti toplejši poletni meseci, medtem ko pozimi razlike niso tako občutne, saj se pojavlja zimska temperaturna inverzija. Ozke doline Tržiške Bistrice, Mošenika in Lomščice so razmeroma hladne. Izmed njih ima najugodnejšo sliko dolina Mošenika, ker poteka v smeri sever – jug in ima zato bolj prisojno lego.

Megla se pojavlja praktično le v poznojesenskih in zimskih mesecih. Ker je območje dobro prevetreno zlasti z zahodnimi vetrovi, se megla bolj zadržuje le v odvetrnih predelih odmaknjenih dolin. Najdlje se zadržuje v zgornjem delu Tržiške Bistrice, kjer je letno okoli 60 meglenih dni. V Tržiču je megla preko celega dneva le redko, saj je območje dobro prevetreno, ne gre pa za močne vetrove. Še manj meglenih dni je v dolini Mošenika. Celotno območje je zavarovano pred severnimi vetrovi z naravno pregrado Karavank.

Snežna odeja se v najnižjih delih obdrži od 50 do 80 dni in po posameznih letih zelo niha. Višje v dolinah traja snežna odeja od 60 do 90 dni. V nižjih delih gorovja se sneg obdrži 100 do 150 dni, nad 1500 metri pa že 160 do 180 dni na leto.

Večino padavin prinašajo zahodni in jugozahodni vetrovi. Z višino se količina padavin povečuje. Letna količina padavin v Trziču je 1600 mm, Jelendol 1650 mm, Podljubelj pa 2100 mm. Najmanj padavin je v januarju in februarju, najbolj deževen pa je mesec oktober. Poleti največ padavin pade v obliki neviht, ki jih je še posebej veliko v goratem predelu. Nevihte največkrat spremljajo močni vetrovi.

Ocena učinkov vremena na bojno delovanje

V poletnem času podnebje s svojimi vplivi ne predstavlja večjih ovir za delovanje enot na tem območju. Megla se v poletnih mesecih pojavlja zgodaj zjutraj, se pa hitro dvigne in se ne usede v doline. Megla se dalj časa zadržuje na tem območju v poznojesenskem in zimskem času, kar lahko napadalcu otežuje zračno desantne operacije, v primeru zelo zmanjšane vidljivosti pa mu daje prednost pri ofenzivnem delovanju. Zmanjšana vidljivost na 800 metrov omejuje učinkovitost vodenih raket, kar predstavlja oviro tako za napadalca kot branilca.

Največ padavin pade v poletnem času v obliki neviht, kar pa nima večjega vpliva na ljudi, opremo in bojno tehniko. Ta vpliv se bolj kaže v zimskih mesecih, saj je območje pod vplivom celinskega ter alpskega podnebja, kar posledično pomeni nižje temperature ter večjo količino padavin (sneg). Vpliv temperature se še posebej kaže na nadmorski višini nad 1500 metri, kjer je tudi več snežnih padavin, snežna odeja na tej višini ostane dalj časa. Količina snega predstavlja problem zaradi mobilnosti enot, tako pehote kot tudi transportnih vozil. Snega lahko na območju Predela zapade tudi do dva metra, kar pomeni, da bo pot (dostop) do enot na Predelu potrebno vzdrževati. Padavine tudi ovirajo mobilnost naših enot za protinapad. Pehotne enote morajo biti zimskim razmeram ustrezno opremljene, kar pomeni topla oblačila, ustrezno obutev ter ostalo opremo za preživetje.

Vpliv vremena na bojno delovanje napadalca:

- zmanjšana vidljivost (megla, sneženje) ovira uporabo zračno desantnih operacij,
- zmanjšana vidljivost daje prednost napadalcu,
- zmanjšana vidljivost na 800 metrov omejuje učinkovitost vodenih raket,
- snežne padavine ovirajo mobilnost sil za napad.

Vpliv vremena na branilca:

- snežne padavine ovirajo mobilnost sil za protinapad,
- zmanjšana vidljivost (megla, sneženje) na 800 metrov omejuje učinkovitost vodenih raket
- količina snega ovira transportna vozila pri dostavljanju MTS-a,
- zmanjšana vidljivost onemogoča uporabo ognjenih sistemov z indirektnim ali posrednim poljem ognjenega delovanja.

5.3 OCENA NASPROTNIKA

Na območju glavne smeri dostopa ter območju koridorjev mobilnosti, ki vodijo v to smer bi lahko delovale le enote, ki niso vezane na vozila, saj je njihova mobilnost zaradi razgibanega gorskega zemljišča po večini onemogočena ali pa omejena z golj na ozke ceste ter kanalizirana območja.

Zemljišče na tem območju je pretežno gorato ter hribovito, zato je velika verjetnost, da bo napadalec uporabil za svoje delovanje posebej izurjene manjše gorske enote, do velikosti voda, katere bodo poskušale zaobiti naše obrambne položaje na Ljubelju ter jim priti v zaledje in tako zavzeti to območje. Velika nevarnost s strani napadalca predstavljajo tudi desantne operacije, saj lahko z njimi prav tako pridejo našim enotam v zaledje ter zavzamejo naša odločilna zemljišča (npr. prelaz Ljubelj), s tem pa omogočijo prehod svojih večjih enot proti notranjosti naše države.

5.4 VARIANTE DELOVANJA NASPROTNIKA

Verjetni cilji nasprotnika ter končno stanje:

Napadalec bi verjetno poskušal zavzeti prelaz Ljubelj, preko katerega bi lahko dovajal svoje enote v glavno smer delovanja. Prav tako sta verjetna cilja tudi dominantna vrhova Begunjščica ter Veliki vrh, od kjer bi lahko opazoval večino smeri njegovega napada. Možen cilj napadalca je tudi Podljubelj, saj bi tam lahko postavil bazo za njegove nadaljne prodore v smeri Tržič – Bistrica pri Tržiču.

Ugotovitev vseh variant, ki so nasprotniku na voljo:

Nasprotnik bi lahko napadel po stari cesti proti Ljubelju (možnost je tudi preko tunela) ali pa prek koridorjev mobilnosti, ki so:

Na vzhodni strani smeri dostopa:

- iz smeri Zelenice ob severni strani Begunjščice v dolino,
- po južni strani Begunjščice čez Preval (1311 m.n.v.) v dolino.

Na zahodni smeri dostopa:

- ob severni strani Velikega vrha pod Planino Korošica mimo izvira Mošenika in naprej v dolino,
- čez Planino Kofce do Matizoveca in naprej v dolino,
- smer Grahovše – Lom pod Storžičem – Slap – Tržič.

Ena od možnosti je tudi, da nasprotnik izvede helikopterski desant. Edino zemljišče, ki nudi možnost desanta je Šentanska dolina.

Ocenitev in razvrstitev variant delovanja nasprotnika:

Najverjetnejša VD nasprotnika je, da bi nasprotnik poskušal zavzeti prelaz Ljubelj in s tem omogočil prehod svojih enot proti Podljubelju, istočasno pa bodo enote poskušale zavzeti tudi Begunjščico ter Veliki vrh, od kjer bi lahko z direktnim ter indirektnim ognjem pokrival nadaljno napredovanje svojih sil, prav tako bi imel tudi pregled nad večino Šentanske doline.

Najnevarnejša VD nasprotnika je, da bi s helikopterskim desantom prišel v zaledje našim enotam na Ljubelju ter jih tako poskušal onemogočiti.

Druge možne VD:

- istočasno ena enota iz smeri Zelenice ob severni strani Begunjščice ter druga enota ob severni strani Velikega vrha pod Planino Korošica mimo izvira Mošenika in naprej v dolino, da pridejo za hrbet našim enotam na Ljubelju,
- ena enota po južni strani Begunjščice čez Preval (1311 m.n.v.) v dolino proti Podljubelju, z druge strani pa druga enota čez Planino Kofce do Matizoveca in naprej v dolino proti Podljubelju,
- prihod enot iz smeri Grahovše – Lom pod Storžičem – Slap – Tržič.

Nobena varianta delovanja ne dopušča napada motoriziranih ali oklepni enot nasprotnika, saj je edini dostop po cesti čez prelaz Ljubelj, pa še ta je ozko kanaliziran. Vsi koridorji mobilnosti tako omogočajo delovanje samo pehotnim enotam.

6 PRIMER POSTAVITVE OBRAMBE NAŠIH ENOT NA IZBRANI SMERI

Možnosti, kako bi četa postavila obrambo na tem območju je več. Lahko bi sicer izvajala klasično obrambo in bi tako imela razporejene enote levo in desno od prelaza Ljubelj po celem grebenu vendar menim, da takšna rešitev ne bi bila najboljša, ker bi lahko napadalec z desantom prišel tej četi v zaledje. To pomeni, da je potrebno postaviti obrambo po globini, obrambo, ki bo imela enote na več položajih po globini in bo tudi sposobna odreagirati ne glede na to, od kje bo nasprotnik prišel (glede na koridorje mobilnosti).

Ena od možnosti je ta, da bi četa imela v Podljubelju bazo, kjer bi bil nastanjen poveljniško – logistični vod, ki bi koordiniral ostale vode, vsakega s svojo nalogo. Najprej bi bilo potrebno postaviti opazovalnico na prelazu Ljubelj, saj imamo od tam možnost opazovanja premikov v naši smeri. Drugo opazovalnico bi postavil na Begunjščico ali Veliki vrh, saj sta to dominantni točki in bi služili kot rezervni opazovalnici v primeru, če bi napadalec prešel ljubeljski greben. Eden od vodov bi bil nastanjen na območju mejnega prehoda Ljubelj, saj od tam pretežno največja nevarnost prihoda napadalca in bi tako lahko hitro posredoval. Drugi vod bi imel za nalogo patrolirati po dolini in iskati prisotnost nasprotnikovih enot, prav tako tudi opazovati za desanti nasprotnika. Na območju Podljubelja bi bilo smotno postaviti vod minometov, od kjer bi lahko pokrival celoten perimenter v območju odgovornosti čete, hkrati pa to območje nudi dovolj kritja, kamor bi lahko skrili minomete in bi od tam delovali. Tretji vod bi bil v rezervi na območju Podljubelja, od kjer bi se lahko takoj odzval, če bi nasprotnik hotel priti v dolino po enem izmed koridorjev, lahko pa bi ta rezerva tudi okrepila vod na mejnem prehodu Ljubelj ob napadu nasprotnika na to območje.

Ko postavimo četo v takšno situacijo na takšnem terenu takoj vidimo, da lahko tu delujejo na enem mestu samo manjše enote, največ v velikosti voda, skoraj edini način premikanja pa je peš (razen v dolini, kjer vodi cesta). Območje je zelo primerno za postavitve zased, saj so vsi koridorji (prehodi) kanalizirani in napadalcu ne preostane drugega, kot da te prehode uporabi, če hoče priti na glavno smer dostopa (dolina). Vsakršna druga izbira poti (čez gorovje in hribe) je zelo malo verjetna, ker zahteva preveč časa in energije in še to bi zmogle le za gorsko bojevanje posebej izurjene manjše enote. S takšnim delovanjem po globini si zagotovimo, da lahko ves čas delujemo proti napadalcu, tudi če ta prebije prve obrambne črte. Tudi če se to zgodi, bi imela naša četa še vedno dovolj možnosti za postavitve opazovalnic, saj je veliko dominantnih vrhov levo in desno od glavne avenije dostopa.

Velikega pomena je zavarovanje ter nadzor nad ključnimi tereni: Ljubelj, Begunjščica, Veliki vrh ter ostali hribi, ki nam nudijo odlične možnosti za opazovanje nasprotnika po celi smeri dostopa, odločilno zemljišče pa je območje mejnega prehoda Ljubelj, prelaz Ljubelj ter območje med Tržičem in Tržiško Bistrico, ki je kanalizirano med hribom Dobje (987 m.n.v.) ter Kriško goro (1591 m.n.v.) in kot tako predstavlja zadnjo strateško točko na tej smeri delovanja, preden se dolina odpre v Ljubljansko kotlino. Zemljišče daje prednost branilcu, saj napadalcu ne omogoča razvoja enot v bojno formacijo, vsi koridorji v glavno smer dostopa pa ga kanalizirajo, kar nudi tistemu, ki izvaja obrambo možnost za postavljanje zased. Prav tako nudijo hribi veliko možnosti za postavitve opazovalnic, kar pomeni, da lahko opazujemo celotno območje odgovornosti.

Povzamemo lahko, da je na tem zemljišču možnost delovanja samo manjših, izurjenih gorskih enot, pa naj bodo te v napadu ali obrambi. Tako, kot je za tistega, ki je v obrambi takšno zemljišče prednost, saj napadalcu ne omogoča razvoja bojnih formacij večjih enot, je po drugi strani tudi slabost, saj ima težave pri oskrbi svojih enot, poveljevanju in kontroli, tu pa so še objektivne težave, ki jih prinaša gorsko zemljišče samo (veliki fizični napori, spremenljivo vreme,

padajoče kamenje,...). Pri bojevanju na takšnem zemljišču je tako zelo pomembno, da imamo ves čas območje pod nadzorom in tako tudi informacije o napadalcu, da se lahko hitro odzovemo in pošljemo proti njemu svoje enote. To zemljišče nam to omogoča z možnostjo postavitve opazovalnic na celotni smeri dostopa.

7 SKLEP

Namen naloge je bil prikazati pomen informacij, ki jih potrebuje katerakoli enota, preden deluje na ozemlju, kot je gorski svet. Prvi dve tematski poglavji v nalogi opisujeta bojno delovanje v gorah ter obveščevalno pripravo bojišča in kot taki nudita podporo osrednjemu delu, ki je analiza konkretne smeri. V nalogi sem izhajal od splošnih podatkov h konkretnim, kar pomeni, da sem najprej opisal geografske, topografske ter vremenske značilnosti gorskega sveta, nato pa te podatke smiselno vključil v preučevanje tega zemljišča za potrebe delovanja bojnih enot. Podrobneje je bilo območje mojega proučevanja smer Ljubelj – Podljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču, kar pomeni, da sem zbiral podatke ter izdeloval OPB za to območje.

Gorski svet je zaradi svojih lastnosti težavno zemljišče za izvajanje bojnega delovanja, pa naj si bo to napad ali pa obramba. Zaradi reliefne strukture je gibanje vozil omejeno zgolj na alpske doline, še te pa se na nekaterih območjih zožijo, naj si bo zaradi zajedanja gozdov v doline ali pa zaradi pogorij, ki se končujejo v teh dolinah. Na tem mestu bi navedel, da sem prvo hipotezo, ki pravi da izbrana smer na gorskem zemljišču omogoča enoti ranga čete učinkovito postavitvev obrambe pred prodiranjem sovražnika iz smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču, zastavil preozko. Hipotezo lahko sicer potrdim, saj izbrana smer na gorskem zemljišču omogoča enoti ranga čete učinkovito postavitvev obrambe pred prodiranjem nasprotnika iz izbrane smeri, vendar je to lahko samo gorska četa, ki je posebej izurjena za gorsko bojevanje, motorizirana četa ne pride v poštev, ker ne more razviti bojne formacije.

Druga zastavljena hipoteza pravi, da gorsko zemljišče nudi tako prednosti kot slabosti pri delovanju enote ranga čete. Prednosti so dobra preglednost z vrhov na smer dostopa, slabosti pa so terenskega značaja (naravne ovire, vremenski vplivi – sneženje, nevihte, ipd). Tudi to hipotezo lahko potrdim, saj lahko iz podatkov o kritju, maskiranju ter reliefnih značilnosti območja ugotovimo, da nudi zemljišče določene prednosti ali slabosti glede na to, ali so enote v obrambi ali napadu. Npr. greben Ljubelj nudi prednost branilcu, saj lahko enote z njega pokrivajo smeri dostopa na to območje, napadalcu pa ta greben predstavlja oviro, saj mora napadati navzgor ali pa to oviro obiti, kar mu še dodatno odvzame čas. Okoliški hribi obema stranema nudita dobre možnosti za opazovanje, vsi prehodi (koridorji) v glavno smer dostopa pa enote kanalizirajo, kar nudi branilcu odlične možnosti za zasedno delovanje

Gorski svet omejuje manever ter mobilnost enot izven obstoječih komunikacij. To je tretja hipoteza, ki jo lahko potrdim, saj teren ne dovoljuje premikanja z vozili, razen po cesti v dolini, tako da lahko enote delujejo le izven vozil. Prav tako teren ne dovoljuje klasičnih manevrov v smislu frontalnega napada, saj so enote večinoma vezane na ozke soteske, hribovita meliščnata območja ter strme gozdne predele. Enote so mobilne le do območij, do katerih vodijo makadamske in gozdne ceste, le-te pa se po večini kmalu končajo in od tam naprej je treba iti peš. Enote morajo tako razmišljati, kakšno opremo bodo vzele s sabo na nalogo, saj je oskrba v tem hribovitem terenu lahko zelo otežena, še posebej pozimi, ko zaradi snega ni mogoče dostavljati logistične podpore.

Če povzamemo že ugotovljeno bi lahko rekli, da analizirana smer Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču nudi glede na lastnosti zemljišča ter glede na vremenske vplive pretežno prednost branilcu. Vsi prehodi, ki se stekajo v glavno smer pristopa so kanalizirani in tako nudijo branilcu veliko možnost za postavitvev zased, eksplozivnih sredstev, barikad ipd. Predvsem daje zemljišče prednost branilcu v zgornjem delu Šentanske doline, to je od prelaza Ljubelj pa do vrhov Begunjščice ter Velikega vrha. Na teh treh točkah ima branilec taktično prednost pred napadalcem, saj so to dominantni vrhovi, s katerih lahko nadzoruje premike napadalca in se

pravočasno odzove nanje. Dejansko je celotna smer delovanja napadalca kanalizirana in tako je ta glede na zemljišče konstantno v podrejenem položaju. Pozimi so vsi premiki napadalca še oteženi zaradi visoke snežne odeje, saj se mora v primeru napada hitro premikati, kar pa mu visok sneg onemogoča. V poznojesenskem ter zimskem času je tudi oteženo zračno-desantno delovanje napadalca zaradi megle, ki povzroča slabo vidljivost. Malo več manevskega prostora nudi napadalcu zemljišče za najvišjima vrhovoma v smeri proti Podljubelju, kjer se dolina tudi malce odpre, vendar nikjer več kot 500m in še to ne predstavlja zemljišča, kjer bi napadalec lahko razporedil enoto ranga čete v polno bojno formacijo. Občutno prednost bi pomenilo za napadalca zavzetje Podljubelja, od kjer bi lahko vzpostavil bazo za nadaljne napade na svoji smeri delovanja, prav tako pa bi lahko zavzel vrhove nad tem območjem, od kjer bi lahko preprečeval protinapade naših enot. Od tu naprej proti Trziču je dolina sicer vedno bolj odprta, kar omogoča napadalcu boljši pregled, lažje premike ter učinkovitejše delovanje ognjenih sistemov z indirektnim poljem območja delovanja, vendar je še vedno kanaliziran, vse do Bistrice pri Trziču, kjer lahko enote v obrambi še zadnjič izkoristijo zemljišče z vrhov Kriške gore in Dobja za delovanje po kanaliziranem napadalcu. Tako je za enote v obrambi izjemnega pomena, da zadržijo območje pri Bistrici pri Trziču, ki predstavlja odločilno zemljišče, saj je to zadnja linija, od koder naprej napadalec ni več kanaliziran, ker se dolina odpre v Ljubljansko kotlino.

Če primerjamo bojevanje v gorah danes s tem, kako so se enote na istih območjih bojevale v preteklosti lahko hitro ugotovimo, da se je način bojevanja spremenil. Na primeru Soške fronte vidimo, da je bila obramba postavljena linijsko, čeprav je fronta potekala čez najvišje vrhove dvatisočakov. Takšna vrsta obrambe je zahtevala ogromno število vojakov, ki so bili skoncentrirani na eni liniji. Če bi na območju prelaza Ljubelj danes postavili linijsko obrambo bi bila po mojem mnenju to napaka, saj je dandanes možen helikopterski desant napadalca in bi nam tako prišel v zaledje, kjer ne bi več imeli enot za posredovanje. Glede na možnosti ter zmogljivosti, ki jih ima Slovenska vojska je veliko bolj smotno uporabiti enote za obrambo po globini, saj nam hribovit in gorski teren omogoča tako dobro opazovanje napadalca in temu primerno ustrezno ukrepanje, kot tudi možnosti za zasedno delovanje, saj je v vseh prehodih (koridorjih) napadalec kanaliziran.

Tako lahko zaključimo, da težavnost zemljišča v gorskem svetu narekuje pridobivanje čim več podatkov ter informacij o zemljišču, saj lahko le na podlagi obsega informacij izdelamo ustrezno taktiko za delovanje (npr. čete) ter si na ta način pridobimo prednost pred nasprotnikom. V tem kontekstu ima obveščevalna priprava bojišča izrazito pomembno vlogo, kjer mora celotna analiza podatkov nuditi podporo poveljniku za ustrezno odločitev za bojno delovanje oziroma za najbolj optimalno angažiranje razpoložljivih zmogljivosti.

LITERATURA

BRATUN, Zvonimir. Vojaška geografija I, Ljubljana, FDV, 2005

KLAVORA, Vasja. Koraki skozi meglo, Mohorjeva družba v Celovcu, Celovec, 1994

KOLARIČ, Srečko. Obveščevalna dejavnost v TSK – seminarska naloga, PŠŠ, 2006

KUHAR, Miha. Taktika bojevanja v gorah, Ljubljana, Defensor, 2008

NANUT, Karlo. Učno gradivo za vojaško zgodovino na šoli za častnike in častnike vojnih enot. CVŠ, Ljubljana, 2000

SIMIČ, Marko. Po sledih Soške fronte, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, 1996

SVOLJŠAK, Petra. Soška fronta. Cankarjeva založba, Ljubljana, 1994

ŠPACAPAN, Miro. Ocena situacije – seminarska naloga, PŠŠ, 2009

Vojaška doktrina, PDRIU, Defensor, 2006

Internet

Agencija Republike Slovenije za okolje.
(http://www.arso.gov.si/vreme/podnebje/podnebne_razmere_Slo71_00.pdf, pridobljeno 25.07.2010)

Burger Landmarks. (<http://www.burger.si/Trzic/Trzic.html>, pridobljeno 25.07.2010)

Field Manual 34-130 - Intelligence Preparation of the Battlefield.
(<http://www.enlisted.info/field-manuals/fm-34-130-intelligence-preparation-of-the-battlefield.shtml>, pridobljeno 20.07.2010)

Šteiner, A. Prenos obveščevalne priprave bojišča v delo poveljstev Slovenske vojske in njena geoinformacijska podpora.
(http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/geo/publikacije/dela/files/dela_15/08_steiner.pdf, pridobljeno 20.07.2010)

Geopedia – interaktivni spletni atlas in zemljevid Slovenije.
(http://www.geopedia.si/#T105_x446799_y139923_s13_b4_vT, pridobljeno 02.08.2010)

Soška fronta 1915–1918. (2004). <http://www.ir17.8m.com/seminarska/uvod.html>, pridobljeno 15.07.2010

VIRI

HORVAT Bojan – predavanja na Šoli za častnike, 2009

KUHAR Miha – intervju, ki sem ga opravil z njim osebno, 2010

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

FM - Field Manual

OKOKS - opazovanje in območja ognjenega delovanja, kritje in maska, ovire, ključno zemljišče, smeri dostopa

OME - oklepno mehanizirana enota

OPB - obveščevalna priprava bojišča

RS - Republika Slovenija

S-2 - organ za obveščevalne zadeve

VD - varianta delovanja

PRILOGE

Priloga 1: Zemljevid izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču (<http://www.geopedia.si/>)

Priloga 2: Ortofoto posnetek izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču (<http://www.geopedia.si/>)

Priloga 3: Reliefni pogled izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču (<http://www.geopedia.si/>)

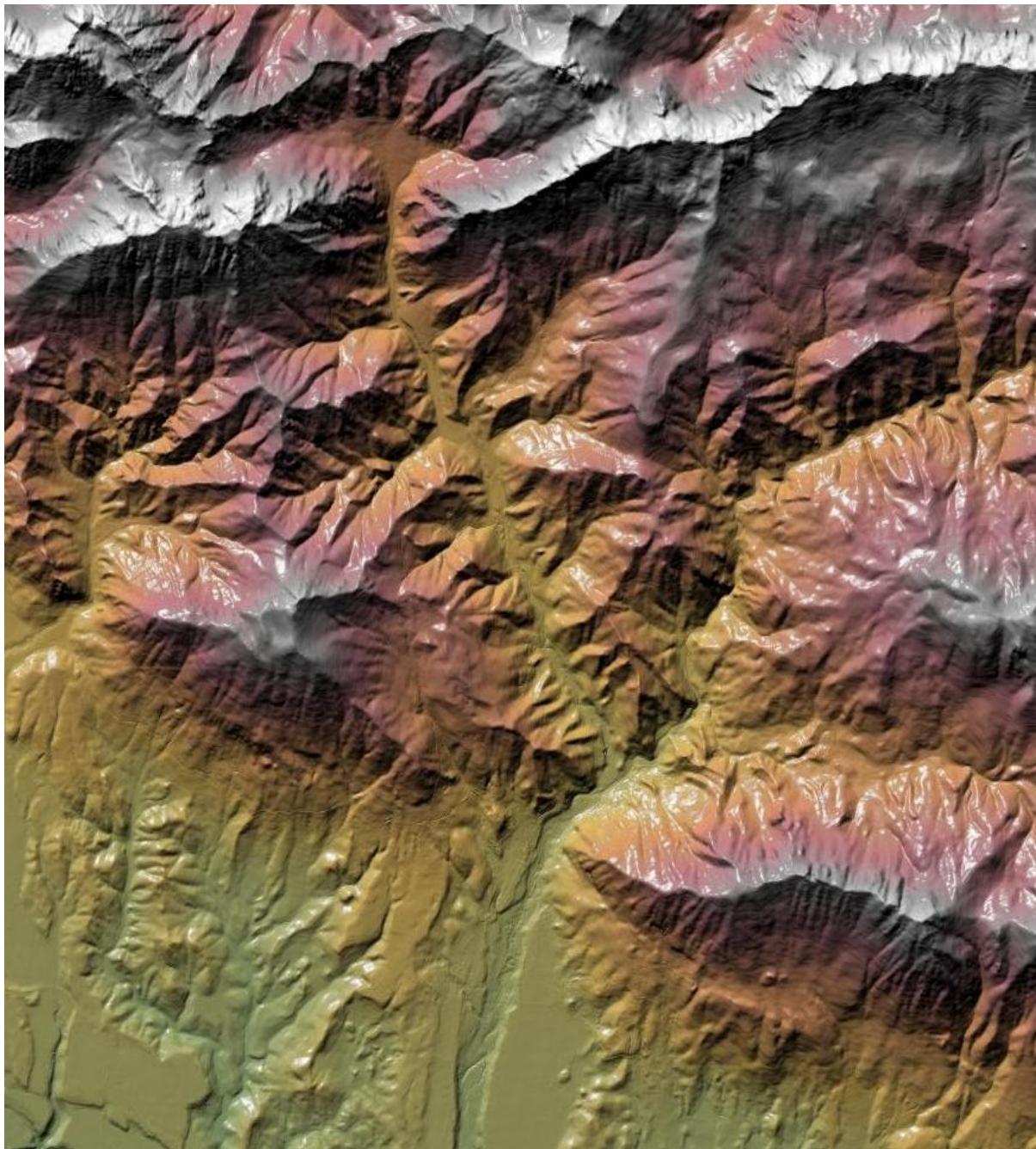
Priloga 1: Zemljevid izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču

Priloga 2: Ortofoto posnetek izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču

Priloga 3: Reliefni pogled izbrane smeri Ljubelj – Tržič – Bistrica pri Tržiču

IZJAVA O AVTORSTVU

Izjavljam, da je zaključna naloga z naslovom *Obveščevalna priprava bojišča za bojno uporabo enot na gorskem zemljišču*, ob pomoči mentorja, majorja Bojana Horvata, moje avtorsko delo.

desetnik Zoran Tratnik